



Ikt. sz.: MB/123-1/2012.

KE-5/2012. sz. ülés  
(KE-7/2010-2014. sz. ülés)

## **J e g y z ő k ö n y v**

az Országgyűlés **Mezőgazdasági bizottsága**  
**Kertészeti albizottságának**  
2012. november 6-án, kedden, 14 óra 5 perckor  
a Képviselői Irodaház V. emelet 515. számú tanácstermében  
megtartott üléséről

## Tartalomjegyzék

<b>Napirendi javaslat</b>	<b>3</b>
<b>Az ülés résztvevői</b>	<b>4</b>
<b>Elnöki bevezető, a napirend elfogadása</b>	<b>5</b>
<b>A kertészeti termelésfejlesztési programok tapasztalatai és javaslatok a jövőbeni fejlesztési időszakra</b>	<b>5</b>
<i>Dr. Mártonffy Béla bevezetése</i>	<i>6</i>
<i>Fodor Zoltán előadása</i>	<i>7</i>
<i>Dr. Mártonffy Béla kiegészítése</i>	<i>13</i>
<i>Kérdések, hozzászólások, válaszok, reflexiók</i>	<i>14</i>
<i>Búsi Lajos (Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium) reflexiói</i>	<i>27</i>
<i>Elnöki zárszó</i>	<i>32</i>
<b>Egyebek</b>	<b>33</b>

## **Napirendi javaslat**

1. A kertészeti termelésfejlesztési programok tapasztalatai és javaslatok a jövőbeni fejlesztési időszakra

Előadó:

Dr. Mártonffy Béla, a FruitVeB-Magyar Zöldség-Gyümölcs Szakmaközi Szervezet és Terméktanács elnöke

Fodor Zoltán, a FruitVeB-Magyar Zöldség-Gyümölcs Szakmaközi Szervezet és Terméktanács ügyvezető igazgatója

2. Egyebek

## **Az ülés résztvevői**

### **Az albizottság részéről**

#### **Megjelent**

Elnököl: **Farkas Sándor** (Fidesz), az albizottság elnöke

Obreczán Ferenc (Fidesz)  
Varga Géza (Jobbik)

### **A Mezőgazdasági bizottság részéről**

Patay Vilmos (Fidesz)

#### **Helyettesítési megbízást adott:**

Pócs János (Fidesz) Farkas Sándornak (Fidesz)

### **Meghívottak részéről**

#### **Hozzászólók**

Búsi Lajos helyettes államtitkár (Vidékfejlesztési Minisztérium)  
Dr. Mártonffy Béla elnök (FruitVeB)  
Fodor Zoltán ügyvezető igazgató (FruitVeB)  
Ledó Ferenc (FruitVeB)  
Beer Gábor (Magyar Gombatermesztők Országos Szövetsége)  
Dr. Bittsánszky János (Magyar Kertészeti Tanács)  
Czirbus Zoltán (Gyógynövény Szövetség és Termék Tanács)  
Csizmadia György (FruitVeB)  
Hajdú Csaba (Bio-Fungi Kft.)  
Szukics József (FruitVeB)

*(Az ülés kezdetének időpontja: 14 óra 5 perc)*

### **Elnöki bevezető, a napirend elfogadása**

FARKAS SÁNDOR (Fidesz), az albizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Jó napot kívánok! Tisztelettel és szeretettel köszöntöm a Kertészeti albizottság ülésén megjelent képviselőtársamat - várhatóan több képviselőtársam is érkezni fog még - és kollégákat! Engedjék meg, hogy a Kertészeti albizottság ülésén külön szeretettel köszöntsem Búsi Lajos helyettes államtitkár urat, régi képviselőtársamat, mondhatnám azt, hogy barátomat - ez a személyes megjegyzés természetesen nem az ülésre vonatkozik, hanem személyesen.

Elég régen találkoztunk a Kertészeti albizottság ülésén, valamikor a késő tavasz folyamán, és akkor ígéretet tettem, tettünk arra vonatkoztatva, hogy a Kertészeti albizottság ősszel ismét folytatja a munkáját, azok után, miután az akkori tematika szerint végigtárgyaltuk a különböző ágazatok kérdéskörét, az ágazatok jelentőségét, amit a minisztérium akkori és mai szakértői, illetve tisztségviselői számára át is adtunk. Itt ismételen meg kell köszönnöm a Mártonffy Béla elnök úrnak és Fodor Zoltán ügyvezető igazgatónak az ebben nyújtott támogatását és segítségét, valamint nem utolsósorban Bittsánszky János úrnak hasonló módon a segítségét. Az akkori elképzelések szerint most folytatjuk a munkánkat az ősz folyamán. Igaz, hogy megcsúszunk az időben, de a különböző egyeztetések ebben az időpontban adtak alkalmat arra, hogy ezt a munkát folytathassuk.

### **A kertészeti termelésfejlesztési programok tapasztalatai és javaslatok a jövőbeni fejlesztési időszakra**

Éppen ezért a mai napnak a kertészeti termelés-fejlesztési programok tapasztalatai és a javaslatok a jövőbeni fejlesztési időszakra - elég furcsa - címet adtuk, ezzel a címszóval, ezzel a témával került meghirdetésre ez a mai nap, de úgy gondoljuk, nagyon fontos, hogy részben az eddigi tapasztalatokat és az eddig elért eredményeinket feldolgozzuk, hogy az alapvetéseket megtegyük, és a 2014-2010-as időszakra a legfontosabb célkitűzéseket megpróbáljuk albizottsági szinten megfogalmazni, segítséget nyújtva a minisztérium vezetésének annak a tárgyában, hogy a kertészeti ágazat valódi súlyának, a gazdaságban betöltött szerepének, a kormányprogramban felvázolt lehetőségeinek megfelelően tudjuk érvényesíteni azokat az elképzeléseket, amelyeket részben a kormányprogram, részben pedig a szakma megvalósít vagy megvalósíthat. Én úgy gondolom, hogy a Kertészeti albizottság megpróbál ehhez minden segítséget megadni, hogy ez az ágazat - mondhatom azt - a kitörési pontja, az egyik kitörési pontja legyen a magyar mezőgazdaságnak, mert ahhoz a kormányprogramhoz, amelyben a fejlesztésben, illetve a foglalkoztatáspolitikában komoly célkitűzéseink vannak, ez az ágazat mint felvevőpiac vagy mint foglalkoztató nagymértékben hozzá tud járulni a megfelelő támogatáspolitikával természetesen, úgy gondolom, ezt hangsúlyozni kell. Az egyeztetések során jutottunk erre a címre, erre a témakörre, és külön örülök annak, hogy a helyettes államtitkár úr itt van közöttünk, és első kézből fog tudni reagálni, nyilatkozni az elképzeléseinkkel kapcsolatban, illetve várhatóan tovább tudja vinni a gondolatainkat, és segíteni tud abban, hogy a kertészeti ágazat valóban úgy szerepelhessen és úgy működhessen, ahogy azt az elképzeléseinkben már korábban is megfogalmaztuk.

Azt mondhatnám, hogy a mai napnak ez az egyetlen napirendi pontja van, az egyebekben majd a későbbi programokról szeretnék szólni.

Elsőként a két előadónk, mondhatnám úgy minden megkülönböztetés nélkül, a szokásos két előadónk, a szakma két kiválósága közül dr. Mártonffy Béla elnök úrnak adom meg első körben a lehetőséget arra, hogy az adott témában elmondja gondolatait, és felvezesse azt a programot, amelyet a FruitVeB már megfogalmazott részben, és most a bizottság elé terjeszti. Parancsoljon, elnök úr!

### **Dr. Mártonffy Béla bevezetése**

DR. MÁRTONFFY BÉLA (FruitVeB): Köszönöm szépen a szót, elnök úr. Tisztelt Államtitkár Úr! Tisztelt Képviselő Urak! Kedves Vendégek! Engedjétek meg, engedjék meg, hogy egy idézettel kezdjem, ami számomra nagyon hűen kifejezi azt a problémát, amit körül szeretnék járni, és amit már többször módon volt előadni, lévén hogy körülbelül egy éve készítettünk egy stratégiát, amelyet a Vidékfejlesztési Minisztériumhoz, Czerván államtitkár úrhoz el is juttattunk. Ez a gondolat Mohácsy Mátyás gondolataival kezdődik, és majd világos lesz, hogy miért ezzel kezdem. Ő Trianon után, európai és amerikai út, utak után a következő két gondolatot vetette fel: „Ahhoz, hogy a fizetési mérleg egyensúlyba kerüljön, exportra van szükség. Ahhoz, hogy elégséges export legyen, annak tárgyi és személyi feltételei vannak. Nos, hogyha ezt veszem, mi a feladatunk? Árutermelő, jó technológiájú kertekre van szükség, amelyek piaci árut termelnek, olyan csomagolásban, amelyet el lehet adni.” - száz évvel ezelőtt, majdnem száz évvel ezelőtt hangzottak el ezek a gondolatok, és azt gondolom, hogy innen folytathatom az előadást.

Én azt gondolom, hogy a mai zöldség-gyümölcs ágazati probléma gyökere az áruhiány. Én azt gondolom, hogy egy körülbelül 80-300 milliós piac közepén ülünk, de hogyha ezt kitágítom, és elviszem egészen az Uralon túlra, ahova épp a jövő héten megyünk egy szakmai csoporttal, egy üzleti csoporttal, ez akár 800 milliós is lehet, és mégsem tudunk árut adni. Azt gondolom, hogy 20 éve van Magyarországon piacgazdaság, azt gondolom, hogy ennek a 20 évnek az összes tapasztalata koncentrálódik ma ebben a teremben. Elindultunk egy olyan úton, amelyhez, ma meg kell mondjam, nem volt elég tapasztalatunk és gyakorlatunk, piacokat veszítettünk el, nagyon komoly piacokat, itt csak arra gondolok, hogy a zöldség-gyümölcs termelés 50 százalékát adó feldolgozóiparunk idegen kézbe került, ellenkező érdekek szerint működött, ami eleve áruveszteséggel, termékveszteséggel és termelésveszteséggel járt. A másik, hogy egy olyan friss piacra kerültünk, amit a világ preferál, amire nem voltunk felkészülve. Ehhez jött egy uniós szabályozási rendszer 1998. január 1-jétől, amely a termelői szervezetekre épített, amire mi, őszintén, nem voltunk készek. 4-5 évig vitakoztunk azon, hogy új típusú szövetkezet vagy zöldség-gyümölcs termelői szervezet, akkor még ez egyetlen volt az Unióban, utána ezt kiszélesítette az Unió, és mire megtaláltuk a helyünket 2002-ben, addigra gyakorlatilag elveszítettük az előnyöket, elveszítettük a technológiai háttérünket, elveszítettük a kutatási háttérünket, és nagyon komolyan veszítettünk a termékkörökben is. Mit jelent ez? A feldolgozóiparban maradt 3-4 komoly termékkör, leszűkült, a frisspiacon nem tudtunk új technológiákat fejleszteni - tisztelet a kivételnek! -, ezért itt csökkent a területünk, és ugyanez vonatkozik a gyümölcsstermelésünkre is. Ma azt mondhatjuk: nincs árunk, kevesebb árunk van. És hogy még egy meglepőt mondjak: átlagosan 2002,5 tonna terméket állítunk ma elő, de ez 10-12 év átlaga, ha az utóbbi 5 évet mondom, akkor már csak 2002-t. Ha én azt mondom, hogy volt olyan évünk, amikor majdnem 3 millió tonna termékünk volt, 7 év alatt elveszítettünk 700 ezer tonnát. Ez örület. Ebbe az irányba nem lehet menni. És hogy ez mit jelent a jövő szempontjából? Két nagyon fontos dolog. Ma délelőtt néztem meg az igazgató úrral az adatokat, a hús és a gabona után a harmadik legnagyobb exportcikkünk a zöldség-gyümölcs. Németországban több éve az első exportcikkünk a zöldség-gyümölcs. Én azt gondolom, hogy ha azt vesszük, hogy ennek az országnak ma a teljesítőképessége a zöldség-gyümölcs területén mintegy az egyharmadán van, hogyha csak a felére tudunk visszamenni, már óriási lépéseket teszünk meg.

Van még egy súlyos kérdés, ezt majd az igazgató úr előadásában fogjuk részletesebben hallani. Kérem, hogy erre nagyon komolyan koncentráljunk, és vegyünk nagyon komolyan. A magyar zöldség-gyümölcs termelők - árutermelőkről beszélek -

elveszítették a hitüket ebben a hat évben, ezt kell visszaállítsuk. Nagyon-nagyon-nagyon rossz hangulat van ma a pályázatok sikerét illetően, és nagyon szkeptikusak az ágazat szereplői azt illetően, hogy el tudjuk-e érni valaha azt, hogy ha mást nem, a '80-as évek közepére visszavigyük a termelést, akkor, amikor áruhiány van a környezetben. Nem tudunk bőségesen szállítani. Én azt gondolom, hogy ez a feladat, ezt kellene megoldani. Mi erre kidolgoztunk néhány gondolatot, természetesen nem az igazgató úrral, hanem a mellettem ülő és szélesebb körben segítő ágazati szereplőkkel. Ezeket a gondolatokat most összefoglaljuk, felvetjük, szeretnénk megvitatni még megvitatni ebben a hónapban, és decemberben ezt készen mint egy stratégiai háttérrel szeretnénk átadni a minisztériumnak. Ebben kérünk nagyon komoly segítséget, és kérem az igazgató urat, hogy ennek tudatában a részleteket tárja a tisztelet bizottság elé. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen a bevezető gondolatokat. Ezek után a meghívóban szereplő napirendi pont kapcsán Fodor Zoltán ügyvezető igazgató úrnak adom meg a szót, aki, azt gondolom, áttekinthető és a korábbiaknak megfelelő, színvonalas előadást fog tartani nekünk. Köszönöm, és tessék!

### **Fodor Zoltán előadása**

FODOR ZOLTÁN (FruitVeB): *(Előadását vetítéssel kíséri.)* Köszönöm szépen. Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Képviselő Urak! Tisztelt Kollégák és Kolleginák! Mártonffy úr rövid ágazati áttekintése, helyzetképe után én egy kicsit azzal foglalkoznék, hogy az elmúlt 15 év fejlesztési irányai, fejlesztési eredményei mit mutatnak, ezek után megnéznénk, hogy ennek mi a következménye, hol tartunk most, a végén pedig kicsit rátérnénk arra, hova szeretnénk eljutni, mi az a reális piaci célkitűzés, amit, úgy gondolom, közös erőfeszítésekkel elérhetünk, és az említett szakmai javaslatokat vennénk végig vázlatosan, pontokba szedve.

Ha abból indulunk ki, hogy az élelmiszer az évszázad stratégiai terméke, akkor nyilvánvaló, hogy ez Magyarország számára óriási lehetőségeket rejt. Úgy gondolom, most már világszinten köztudott tény, hogy az energia és a víz mellett az élelmiszer stratégiai cikké vált. Ez különösen igaz a kertészeti ágazatra, hiszen itt jóval koncentráltabban jelentős értékteremtéssel és jelentős munkaerő-foglalkoztatással bír az ágazat, és ez nyilván kivételes társadalmi hasznosságot jelent. Örvendetes számunkra, hogy a nemzeti vidékstratégiában is kiemelt szerepet kapott a kertészeti ágazat fejlesztése.

Csak emlékeztetésképp: az elmúlt 10 év mezőgazdasági ágazatainak értékaránya, gyakorlatilag a kertészet a mezőgazdaságból durván 20 százalékot képvisel, és ennek kétharmadát adja a zöldség-gyümölcs ágazat, tehát egy nagyon jelentős termékkörrel van szó, ahogy azt az elnök úr is említette. Ha visszatekintünk az elmúlt 15 évre, akkor értékelnünk kell azokat a fejlesztési programokat, azoknak a hatékonyságát, illetve hatékonyságát, meg kell vizsgálnunk, hogy mik azok az okok, amelyek adott esetben az eredménytelenséget indukálták, és meg kell tenni a szükséges módosításokat, a szükséges lépéseket, hogy az új fejlesztési időszakban ezeket lehetőség szerint elkerüljük, és a fejlesztési források lehetőleg minden forintja az értékteremtésre, a munkahelyteremtésre fordítódjon.

Hogyha az elmúlt 15 évet vizsgáljuk, akkor az időszakot nagyjából két részre oszthatjuk, ami azért elég jelentősen elválik egymástól. Az egyik a 2007-ig tartó időszak, amikor gyakorlatilag még a nemzeti támogatásokból, a régebbi beidegződésekből származó támogatási rutin működött, a másik az ezt követő időszak, a 2007-től tartó időszak.

Először a 2007-ig tartó időszakot tekintsük át! Azt lehet mondani, hogy ez az EU-csatlakozás előtti idő, mert igaz, hogy 2004 májusában csatlakoztunk az Unióhoz, de azért a folyamatban lévő támogatási ügyek és támogatási célterületek gyakorlatilag még az előző időszak módszereit, beidegződéseit mutatták. Ha nagyon sommásan akarom összefoglalni,

kicsit költői túlzással azt lehet mondani, hogy ez az időszak a túliberalizált és szakmai követelmények nélküli támogatások időszaka. Gyakorlatilag a támogatások mellett semmi olyan szakmai kritériumrendszer nem volt, amelyet aztán számon is kértek volna a beruházó pályázókon. Az is igaz az ágazati visszajelzésekből, hogy a gazdasági célok helyett sokszor egyéb más, főleg politikai célokat szolgáltak ezek a támogatások, gondoljunk itt akár az ipariálma-támogatásra, ami egy szociális jellegű juttatás volt.

Ennek mi volt a következménye? Az volt a következménye, hogy a többi ágazathoz képest relatíve kevés forrás is nagyon rossz hatékonysággal hasznosult. Erre egy nagyon jó mutatószám egy 2008-as európai uniós felmérés, ahol megvizsgálták, hogy milyen az Európai Unió tagállamai zöldség-, illetve gyümölcsstermelésének az intenzitási foka, ennek egy nagyon jó mérőszáma, hogyha a tonna/hektárt megvizsgáljuk. Itt látható, hogy Magyarország eléggé a hátsó felében foglal helyet, ez is mutatja, hogy nem tudtunk igazándiból előrelépni, és ha megnézzük, akkor Lengyelország mind a két termékkörben előttünk van, tehát a lengyelek rosszabb adottságok mellett is gyakorlatilag előbbre tudtak lépni ugyanarra az időszakra. És az is furcsa, illetve nagyon tanulságos, hogy az élbolyban gyakorlatilag ugyanazok az innovatív országok vannak mind a két termékkörben, amelyek fejlesztettek, és folyamatos kutatás-fejlesztéssel gyarapították a szakmai ismereteket és az eredményességet. A másik nagyon szemléletes mutató ennek az időszaknak a hatékonyságára gyakorlatilag a gyümölcsültetvények telepítési támogatásait és annak a hatásait mutatja. Meg kell állapítani, hogy abban az időszokban az állami támogatással eltelepített ültetvényeknek közel a fele gyakorlatilag nem is létezik. A másik fele olyan hatékonytalan, vagy olyan gazdaságtalanul művelhető, hogy képtelenség, hogy felvegye a versenyt egy lengyel, egy osztrák, egy olasz vagy bármelyik másik versenytárs termelővel.

Ha megnézzük azt, hogy minek kellett volna megtörténnie ahhoz, hogy most hátradőlhessünk, és azt mondhassuk, hogy igen, Magyarország egy korszerű zöldség-gyümölcs termeléssel rendelkezik: ahhoz évente körülbelül 3 ezer hektárt el kellett volna telepíteni, és csökkenő mértékben, de átlagosan 4 ezer hektár rossz, kiöregedett, elavult ültetvényt meg kellett volna szüntetni. Ehhez képest most ott tartunk, hogy van 80 ezer hektárunk, amiből jó, hogyha 30 ezer hektár - és ez egy optimista becslés - az, amire azt mondhatjuk, hogy igen, ez talán jó ültetvény. A célunk az lenne, hogy legyen 60 ezer hektár, de az mind legyen jó, ahol a termésátlagok megfelelőek, összehasonlíthatóak a nyugat-európai versenytársakéval, a minőségi árukihozatal pedig szintén egy nagyságrenddel jobb, mint a mostani ültetvényekben. Ez számításaink szerint egy félmillió tonna plusz első osztályú árut, eladható árut jelentene.

Ha áttérünk a 2007 utáni támogatásokra, akkor meg kell állapítanunk, hogy itt egy kőkemény, szigorú európai uniós követelményrendszerbe csökkentünk az ÚMVP-program tervezésénél, végrehajtásánál, és talán ezért, és mert az előző időszak viszonylag sikertelen volt, és ez látszott, egy kicsit átestünk a ló másik oldalára: talán az európai uniós követelményrendszerrel szigorúbb, bonyolultabb, összetettebb rendszert, pályázati és támogatási rendszert építettünk ki, ez a szakmai visszajelzésekből lesűrhető konzekvencia. Gyakorlatilag egy rendeleti úton szabályozott, túlbonyolított követelményrendszerrel nehézkesen működtethető pályázati rendszert építettünk ki. Ez azt eredményezte, hogy a zöldség-gyümölcs ágazatban a program elején, a program tervezésekor megfogalmazódott fejlesztési igényeknek csak egy töredékét tudjuk megvalósítani, még a pályázati elképzelések, azok a pályázók, akik a feketegazdaság, a finanszírozási nehézségek, a gazdasági válság ellenére is elkötelezettek voltak abban, hogy ők fejlesztik a termelő tevékenységüket, nagyrészt még azoknak is sikertelen volt ezekben a pályázatokban.

Hogy alátámasszuk ezeket az érveléseket, gyakorlatilag a kertészetet leginkább érintő két jogcím, a kertészet korszerűsítése, illetve az ültetvénykorszerűsítés - ez több néven futott, de én egyszerűen csak ültetvénykorszerűsítésként jellemzem - 3-3 kiírását vizsgáltuk. Látható,



hogy a támogatási kérelmek darabszáma, az elfogadott, azaz sikeres kérelmek darabszáma, a támogatási igény, ami egy 71 milliárd forint körüli összeg volt, és ami abból ténylegesen sikeres, illetve kötelezettségvállalással alátámasztott pályázat volt, az a 30 milliárdot sem érte el. A pályázatok hatékonysága tehát 40 százalék körüli, ami nagyon alacsonynak mondható más pályázati jogcímeikkel összevetve is. Egy kicsit csalóka lehet, hogy a gyümölcspályázatoknál 67 százalékos hatékonyságot látunk, ez azért csalóka, mert hogyha megnézzük a teljes igényelt összeget, még a 10 milliárdot sem éri el a 7 éves intervallumban, amiből 6,5 milliárd az, ami gyakorlatilag sikeres pályázat. Ez nem jelenti azt, hogy ez a beruházás meg is valósul, mert azért a visszajelzések alapján látható, hogy ennek egy része sajnos nem fog megvalósulni. De tegyük fel, hogy ez a 6,5 milliárd forintnyi támogatás, megítélt támogatás mind megvalósulna, ez akkor is csak 3 ezer hektár körüli tényleges ültetvényfejlesztést jelentene. Visszaemlékszünk az előző ábrára, ahol kimutattuk azt, hogy évente kellene legalább 3 ezer hektárt eltelepítenünk ahhoz, hogy megállítsuk a jelenleg tapasztalható termeléseszköket, és egy növekedési pályázatára tudjuk állítani az ágazatot.

Miért van az, hogy a gyümölcstermelésben ennyire alacsony volt a pályázati szándék, a pályázati igény? Ez nyilván azért van, mert a jelenlegi, illetve az ebben a 7 éves ciklusban érvényben lévő, hatályban lévő pályázati rendszer a gyümölcstermelés számára nem alkalmas. A gyümölcstermelés úgy indul, hogy én két évvel előtte megrendelem a szaporítóanyagot, ha jó szaporítóanyagot akarok elültetni, előkészítem a talajt, megveszem adott esetben a TÁM-rendszert, az összes eszközt, aztán a telepítés után még gondozom, míg termőre fordul. Ez tehát gyakorlatilag egy olyan hosszú intervallum, amit ilyen ad hoc módon kiírt rendeletekkel, támogatási rendeletekkel nem lehet kezelni. Csak azok a gyümölcstermelők tudtak, illetve voltak hajlandóak tehát pályázni, akik egyébként is megvalósították volna, megvolt rá a pénzüik, gondolom én, de mivel volt támogatás, szerették volna kihasználni a támogatási lehetőséget. A pályázóknak, a gyümölcstermelőknek az a nagy köre, akik ezt nem tudták megtenni, az itt nem jelent meg a pályázók között.

Hogy milyen egyéb következményekkel jár ez? Sajnos azt lehet mondani, hogy nagyon sok, főleg kisebb termelő felhagyott a termelő tevékenységgel. Látjuk a statisztikáinkon, hogy évről évre egyre kevesebben foglalkoznak zöldség-gyümölcs termeléssel. A nagyobb termelők, ahol adott volt a birtok, adott volt a gépesítettség, az infrastruktúra, azok inkább a szántóföldi növények felé mozdultak el, de azért átgondolandó, hogy míg egy intenzív kertészeti kultúra hektáronként 2-8 embernek adhat munkát, egy gabonatermesztés 100 hektáronként jó, ha kettőnek. Melyik a jobb? Ezt érdemes mérlegelni. A tapasztalataink azt mutatják, hogy az termésvesztés, az a közel 800 ezer tonnás termésvesztés főleg ebből adódott, és ez a becsléseink szerint 25-30 ezer főállású foglalkoztatottra vetített munkaerő foglalkoztatását tüntette el az ágazatból - ez egy óriási szám -, és ez mind az EU-csatlakozást követően, a mai napig történt.

Egy nagyon nagy probléma, hozzánk mint szakmaközi szervezethez is hetente több megkeresés érkezik, amiben kifejezetten magyar árut keresnek külföldről. Most, hogy a kormány hatékony tevékenysége folytán az orosz piacok újra kezdenek megnyílni, olyan mennyiségű árura lenne szükség, amit egyszerűen nem tudunk kielégíteni. Az elnök úr is említette ezt az áruhiányt, amire egy pár évig próbáltuk kozmetikázva azt mondani, hogy ez csak relatív áruhiány, van nekünk árunk, csak nem pont abban az időben, nem pont abban a minőségben, tehát ez csak relatív. Nem, kérem szépen, ez valóságos áruhiány, gyakorlatilag nem tudjuk kielégíteni a piacainkat. És ami a legbosszantóbb az egészben - itt látható egyébként az ábrán, hogy hogyan is alakult az EU-csatlakozás óta a termelésünk -, hogy ha a 2005. évi, a 2007. évi és a 2010. évi természeti csapások által eltüntetett vagy megsemmisített termést, azt a 3-400 ezer tonnát még hozzákorrigálom, akkor sem változik a trend gyakorlatilag, csak a trendvonalat érzük el vagy közelítjük meg. A másik legbosszantóbb az az egészben, hogy ez ugyanúgy jelentkezik a belföldi piacon is. A kormány gazdaságpolitikájára

az áruházláncok érezhetően elkezdtek a magyar termékek iránt érdeklődni, a magyar termékek felé fordultak, de ha a magyar beszállító nem tud szállítani, akkor kénytelenek importot behozni. Ez tehát egy ellentmondás, ami látszik egyébként a felvetített export-import volumenek ábrájából is, látszik az, hogy az EU-csatlakozást követően az import nagyon megugrott, amit ugyan a gazdasági válság, a visszaesett kereslet, fizetőképes kereslet valamelyest megtorpantott, de a trendjében nem tudta eltéríteni. Ez az importtrend gyakorlatilag megközelítette az exportmennyiségünket, azt a 800 ezer tonnát, ami egyébként egy kisebb mértékű csoda, hogy a magyar zöldség-gyümölcs ágazat ilyen gazdasági körülmények között ezt a 800 ezer tonnás, szinte stabil exportot tudja hozni évről évre, főként egyébként a feldolgozóiparnak köszönhetően, mert ennek nagy része feldolgozóipari termék.

Hogyha kiemeljük egy vezértermékünket, a magyar paprikát, a friss étkezési magyar paprikát, látható, hogy az EU-csatlakozás előtt még 6:1 arányú volt az export-import, mára ez 2:1-hez, tehát gyakorlatilag akkor még hatszor annyit vittünk ki, mint amennyit behoztunk, most már csak kétszer annyit viszünk ki. Ha az árak oldaláról nézzük, ez még nagyobb figyelmeztető jel, hiszen az importpaprika, amit az ábrán a narancssárga vonal jelez, az importpaprika ára a citromsárga inflációs görbére illesztve, gyakorlatilag azt mondhatjuk, nagyjából, helyel-közzel inflációkövető volt, tehát megőrizte a reálértékét az importpaprika. Ugyanez a magyar paprikára a kínálat romlásával már gyakorlatilag nem igaz, gyakorlatilag nemhogy reálértékben, de még nominálisan sem tudtuk megőrizni a magyar paprika exportpiaci értékét. Itt jön az az ellentmondás, ami a régi közgazdaságtan szerint nem így működött: ha van megfelelő mennyiségű kínálatom, akkor sokkal jobb pozíciót tudok elérni a piacon, tehát sokkal könnyebb 100 ezer tonna paprikát eladni, mint 10 ezer tonnát. Ez egy ellentmondás, amit sokszor nem kalkulálnak bele a képletbe.

Néhány további következmény. Ahogy említettem, a belföldi piacon ugyanúgy jelentkezik ez az áruhiány és ez a hektikus árukínálat, ami természetszerűleg az import malmára hajtja a vizet. Az tény, hogy a helyi piacok tudatos fejlesztése középtávon segíti a helyzetet, de a mi becsléseink, felméréseink szerint ez a teljes árumennyiség csak 10-15 százalékának tud reálisan piacot biztosítani.

Összességében a szakmai visszajelzések alapján meg kell állapítani, hogy a jelenlegi pályázati rendszer, ez a 7 éves pályázati ciklusban bevezetett és működtetett pályázati rendszer nincs összhangban a szakmai igényekkel, a lehetőségekkel, tehát az új, a 2014-től induló fejlesztési ciklusban mindenképpen egy teljesen új szemléletű és a lehető legegyszerűbb pályázati rendszert kell kialakítani.

Ahhoz, hogy indokolható legyen az a javaslatcsomag, amit mi összeállítottunk, a stratégiánkból csak nagyon vázlatosan áttekintenénk azokat a fő célkitűzéseket, amelyek az elnök úr által is említett 3,5 tonnás termelést tűzik ki célul, ez a hajtásban 380 ezer tonnáról 600 ezer tonnára növelné a termelést, a szántóföldi zöldségtermelésben 1,3-ről 1,7 millió tonnára, a gyümölcsben pedig 800 ezer tonnáról 1,2 millió tonnára. Úgy látjuk, hogy erre reális piaci lehetőség van egy 10 éves, hosszú távú fejlesztési időszak végére. A holland kollégákkal beszélgetve, holland szemüvegen keresztül ez teljesen másképp néz ki. Ahogy az elnök úr is említette, a holland kollégák azt mondják, hogy a magyar zöldség-gyümölcs ágazat vagy általában a kertészet egyharmad gőzzel ketyeg. Ha ebből indulok ki, akkor a 2,2 millió tonna - holland szemüveggel - 6,6 millió tonna, ami potenciálisan Magyarországon megtermelhető és piacra vihető lenne. Mi azért két lábbal a földön állunk, próbáltuk felmérni a fejlesztési lehetőségeket, forrásokat, illetve a szakmától érkező igényeket is, amelyeket széles körben, kérdőíves felméréssel is igyekeztünk begyűjteni, ezt tartjuk reálisnak.

A fejlesztés eredményeként - nagyon fontos dolog -, hogy mind a zöldség-, mind a gyümölcsstermelés termésátlagai jelentősen emelhetőek az új technológiáknak köszönhetően. Ennek az eredményeként a jelenlegi 200 milliárd körüli elsődleges termelési érték, tehát az első értékesítési ponttól számított termelési érték 130-140 milliárd forinttal tudna növekedni,

és úgy gondoljuk, hogy ha ez a fejlesztés megvalósul, akkor a 10. év végére garantálható a 100 ezer új munkahely a teljes vertikumban, tehát a teljes áruláncban belül.

Még egy rövid táblázat, amely nagyon kivonatossan összefoglalja azt a néhány termelésfejlesztéssel kapcsolatos fejlesztési irányt, mint a növényház-, a gombaházfejlesztés, illetve a gyümölcstetvény-korszerűsítési program, ami a következő 7 éves időszakban véleményünk szerint reálisan megvalósítható. Mindezek eredményeként már 2020-ra egy 720 ezer tonnás árutöbblettel tudnánk számolni, és ez egy 113 milliárd forintos többlet elsődleges termelési értéket jelentene.

Akkor most rátérnék a javaslatainkra, amelyeket tavasz óta nagyon széles körben, több fórumon próbáltunk a szakmából begyűjteni. Beszéltünk sikeres pályázókkal, sikertelen pályázókkal, pályázatírókkal, szakértőkkel és egyszerű termelőkkel is. Ennek az essenciája a következő néhány gondolat:

Mindenképpen fontosnak tartja a szakma, hogy a kertészeti gazdaságok termelésfejlesztésére a következő ciklusban egy elkülönített, nagyságrendileg 150 milliárdos keret álljon rendelkezésre. Ez azért fontos, mert ebben a fejlesztési ciklusban is nagyon sok, kertészethez nem kapcsolódó fejlesztési jogcímmel volt egy kalapban, amelyek sokkal könnyebben hozzáférhető támogatások voltak, és elfogyott a pénz, nem maradt a kertészetre. Mindenképpen szükségesnek tartjuk tehát, hogy egy elkülönült keret legyen erre.

Az is fontosnak tűnik a visszajelzések alapján, hogy egy pályázati kiírás legyen, és azon belül különböző célterületek legyenek, tehát ne daraboljuk fel különböző pályázati kiírásokra, mint ebben a ciklusban, hanem egyben kezeljük a kertészeti üzemek fejlesztését, a kertészeti gazdaságok fejlesztését, és azon a pályázati kiíráson belül jelöljük meg az adott célterületeket.

Egy kollégánk azt mondta - nagyon okos gondolat -, hogy épp az időtávok és a tervezhetőség miatt be kellene vezetni a termelői csoportok beruházási támogatásához hasonló fejlesztési tervek támogatását, mert hogyha egy hároméves fejlesztési tervre pályáz egy gazdaság, és megnyeri az annak a végrehajtásához szükséges támogatási keretet, akkor ő nagy biztonsággal vág bele, megrendeli a szaporítóanyagot, megrendeli a különböző eszközöket a beruházáshoz, és ütemesen valósítja meg ezt a tervezett beruházást. Persze ehhez kapcsolódnia kell egy kötelező éves monitoringnak, amikor ő lejelenti, hogy én ezt vállaltam erre az évre, és idáig jutottam, illetve egy módosítási lehetőségnek, mert az élet mindig hoz rendkívüli helyzeteket, hogy hasonlóan a zöldség-gyümölcs termelői csoportokhoz, csak nyilván kifejezetten beruházásokra koncentrálva egy egyszerűsített formában célszerű lenne megvalósítani.

Azt is felszínre jött, hogy az önerő megteremtése, a hitelképesség, a források biztosítása elég nehézkes, tehát nagyon fontosnak tartja az ágazat, hogy legalább a támogatás 30 százalékáig egy fejlesztési előleg kerüljön folyósításra. Ez egy nehéz kérdés, én tudom, de voltak pályázatok, ahol ez már megvalósult.

Ezt a pályázati kiírást véleményünk szerint két alkalommal lehetne meghirdetni: 2014-ben és 2017-ben, és gyakorlatilag így egy ütemes fejlesztési lehetőséget biztosítanánk minden egyes gazdálkodó számára. Itt külön szeretném megjegyezni, hogy a feldolgozóipari fejlesztéseket hasonló elvek alapján, de külön pályázati kiírásban szükséges meghirdetni.

Egy másik felvetés a pályázók körének megbontásával kapcsolatos. Nagyon nehéz egy lapon kezelni egy több száz milliós vállalkozást és egy kistermelőt, tehát valamilyen módon mindenképpen meg kell bontani, és egy kicsit más követelményrendszer elé kell állítani a kistermelőket, illetve a nagyobb gazdaságokat. A kistermelők részére egy egyszerűsített, árbevétel-arányos fejlesztési támogatási lehetőséget kellene biztosítani. A mi elképzeléseink vagy számításaink szerint a 4 és 16 EUME közötti kategória az, amit mi kisgazdaságnak tartunk, a 16 EUME fölöttiek, úgy gondoljuk, már megállnak a saját lábukon, általában gazdasági társasági formában működnek, ők könnyebben tudják teljesíteni azokat az

adminisztratív és egyéb követelményeket, amelyeket egy pályázat adott esetben velük szemben támaszt.

A pályázatok bírálati szempontjaival kapcsolatban is több észrevételt gyűjtöttünk össze. Az egyik és legfontosabb észrevétel az volt, hogy a jelenlegi pályázatokban gyakorlatilag a szakmai szempontok kisebbségben vannak. Egy 100 pontos pályázati bírálati rendszerben jó ha 25-30 pontot kap a szakmai szempont, az összes többi valami egyéb, ami persze fontos, de ha megnézzük, hogy mi a célja ennek az egész fejlesztésnek, úgy gondoljuk, a szakmai szempontoknak sokkal jobban kellene érvényesülniük, legalább 50 százaléknak a pontrendszerben, és ezek között mindenképpen fontosnak tartjuk a termelői szervezetek, a termelői csoportok és azok aktív tagjai..., nem elég az, hogy a 10 ezer forintos részjegy megvásárolt tagsági igazolást lobogtatja, hanem az ő értékesítése a termelői szervezeten vagy a termelői csoporton keresztül történő értékesítésből származzon igazolhatóan.

Fontos a szakképzettség, továbbra is fontosnak tartjuk. Ezzel kapcsolatban voltak viták és ellenállások, de mindenképpen fontos, hogy ha egy ilyen fejlesztésben gondolkodunk, akkor legalább a pályázó vagy annak valamely alkalmazottja rendelkezzen azzal a szaktudással, ami által vélelmezhető, hogy sikeres lesz az a fejlesztés.

Nagyon fontos még, és szintén felvetődött, hogy valamilyen módon értékelni kellene a különböző pályázók előéletét, a sikerességének a meglétét. Nem lehet egy lapon kezelni egy 10-15 éve stabilan gazdálkodó, folyamatosan fejlesztő vállalkozást vagy termelőt, gazdaságot egy a pályázati kiírás előtt két hónappal, egy hontalan nevére megalakított kft. nevére bejegyzett céggel, tehát valamilyen módon súlyozni kell. Aki valamit már letett az asztalra, az nagyobb eséllyel pályázhasson! Itt természetesen gondolni kell a fiatal gazdálkodókra, a fiatal gazdálkodókat egy másik soron kompenzálni kell, hogy adott esetben ők mint újonnan induló gazdálkodók ne szenvedjenek hátrányt amiatt, hogy nem régen működik a termelésük.

A támogatások intenzitását szinte kivétel nélkül minden szakmai szereplő legalább 50 százalékos mértékűnek tartja, óriási a forráshiány, ez az a szint, ami elég motivációt ad a fejlesztésekre a termelők körében.

Ami az elmúlt időszakban, illetve a 15 év alatt szintén nem érvényesült, az a különböző pályázatoknak vagy adott esetben, ha ez a rendszer megvalósulna, a fejlesztési terveknek egyfajta előszűrője, egy tanácsadás lenne, hogy mi is legyen abban a tervben, illetve a megvalósuló pályázatoknak egy szakmai kontrollja, amiben a FruitVeB szakmaközi szervezet szeretne szerepet vállalni, szeretné segíteni azt, hogy ezek a pénzek tényleg hatékonyan és tényleg arra legyenek elkölve, hogy új érték és új munkahely teremdjön.

Összeszedtük azokat a célterületeket, amelyek a kertészeti gazdaságok fejlesztésével, tehát magának a termelésnek a fejlesztésével kapcsolatos pályázati kiírások részei kellene hogy legyenek. Az egyik a kertészeti ültetvények telepítése, növény- és gombaházak építése, kertészeti gépek és technológiai berendezések, az öntözésfejlesztés, ami egy prioritás, illetve az egyéb kertészeti építmények, hűtőtárolók, válogatócsarnokok, gombakomposztüzem, s a többi, ami a termelő tevékenység kiszolgálását hivatott végezni. Itt újra szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy a feldolgozóipari fejlesztések természetesen egy másik nagyon fontos területe ennek az időszaknak, ezt egy másik pályázati kiírás keretében, de hasonló elvek szerint gondolnánk meglépni.

Ami a Vidékfejlesztési Minisztérium részére készített stratégiánknak is egy végkövetkeztetése, hogy annak, hogy ezek a tervezett fejlesztések tényleg megvalósuljanak, és hatékonyan valósuljanak meg, azért vannak előkövetelményei, mert az látszik, hogy a fejlesztési hajlandóság nemcsak a pályázatoktól függ, a fejlesztési hajlandóság egyrészt a gazdasági szabályozási környezettől is függ, az nagyban befolyásolja. Mi a stratégiánkban mindenképpen szükségszerűnek tartottuk a gazdálkodás finanszírozási, a mezőgazdaság adózási és foglalkoztatási kérdéseinek a rendezését, én úgy gondolom, hogy ezek előfeltételei a sikeres pályázatoknak és a sikeres fejlesztésnek. És van itt a teljesség igénye nélkül néhány

olyan pont, mint például a területalapú adózás, a kedvezményes forgóeszközhitel, az áfacsökkenés, az alkalmi munkavállalói igazolvány és az éves munkaidőkeret, ez részletesen ki van fejtve a VM részére készített stratégiánkban.

Köszönöm szépen a figyelmüket, dióhéjban ennyi lett volna a fejlesztési program.

ELNÖK: Köszönöm szépen Fodor Zoltán ügyvezető úr előadását, tájékoztatóját. Azt gondolom, többünkben is több gondolat és kérdés merült fel, de azt gondolom, mielőtt a hozzászólási lehetőséget megadnám, azt hiszem, Mártonffy Béla úrnak van még egy pár gondolata ezzel kapcsolatban. Parancsolj!

### **Dr. Mártonffy Béla kiegészítése**

DR. MÁRTONFFY BÉLA (FruitVeB): Köszönöm szépen ismét a szót. Elnézést, de arra kértem az elnök urat, hogy két mondat erejéig a végén adjon még lehetőséget erre. Azt gondolom, hogy ez a termelés fejlesztéséről szól. Ezen kívül természetesen az árukezelés, a kertészeti gépesítés és egyéb témakörök külön értendők, ez még egy nagyságrendet jelent a fejlesztésben. Ez kifejezetten arról szól, hogy legyen mit eladnunk; hogy legyen mit eladnunk, mert ez az alapja az egész ágazati fejlesztésnek. Úgy gondolom, és elnézést kérek, mert az előző kormány idején is sok kérdést tettek fel a szervezetünknek, sokszor úgy tűnne, hogy mi elügyetlenkedtük, és a szakmától néha vissza is kapjuk, hogy a FruitVeB rábólintott, nagyon sokszor előfordult az a dolog, hogy mi tiltakoztunk, jeleztük, hogy problémás lesz valami, be is következett, de nem úgy került be a rendeletekbe, és ezt szükségesnek tartom megjegyezni, mégpedig azért, mert valahol itt ezt a kommunikációt tovább kell fejlesztenünk. Úgy gondolom, hogy zárjuk le ezt az időszakot, nem tudunk rajta segíteni, nem is érdemes rajta tovább - ha szabad így mondanom - rágódní, valamilyen maradékpénz majd nyilván elő fog kerülni. A helyettes államtitkár úrnál már voltunk ilyen szakmai megbeszélésen, és nagyon reméljük, hogy a gép- és a technológiai támogatás még valamit kozmetikáz ezen az időszakon. Én azt gondolom, hogy a következő 14 éves időszakra viszont egy nagyon intenzív és nagyon fontos munkát kell elvégeznünk.

Mi azt tudjuk most ígérni a kormányzat felé, a parlament felé, a bizottság felé, hogy decemberre a stratégiai részt - ismét átgondolva, ismét átbeszélve - letesszük az asztalra, és mint ahogy említettem, a stratégia mellé elemzéseket készítették már a kollégák, most vannak vita alatt, úgy gondolom, hogy a gyümölcsstermelésre, a zöldségstermelésre, az iparira, a hajtásra, a frissre és a gombára is külön-külön egy fejlesztési programot egymás mellé tudunk tenni. Ezek az anyagok onnan kezdik el a munkát, ahol most tartunk, és oda vezetnek el, hogy hova akarunk eljutni.

Korábban is megtettem, most is szeretném kifejteni, hogy mindent elfogad a szakma is és a szervezet is, ha valamire azt mondják, hogy ez most nem megy, ezt világosan megérti mindenki. Viszont hogyha elindulunk egy intenzív fejlesztési irányba - és akkor itt még a földhő és egyéb kérdéseket, amiket az elnök úr szintén szeretne még megtárgyaltatni, ahogy az ehhez kapcsolódó fólia- és üvegházfejlesztést -, ha ebben eldöntjük, hogy egy irányt veszünk, akkor most ezeket a sarokszámokat vegyük alapul, és akkor ne térjünk el tőle, mert, azt hiszem, '20-ig tudunk fejleszteni még, valóban, utána, azt gondolom, fel kell tenni a zöldség-gyümölcs ágazat területén a kezünket. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen Mártonffy úr kiegészítését.

Az albizottság ülésrendje ilyenkor a következő szokott lenni - ezt azoknak mondom, akik esetleg nem vettek részt korábban ezeken az üléseken -, hogy az első körben képviselőtársaimnak adom meg a hozzászólás, a véleménynyilvánítás lehetőségét, utána pedig a meghívottaknak, szakértőknek, és várhatóan a vége felé az államtitkár urat egy összegzésre

fogom kérni, ha lehetséges. Egy technikai jellegű kérésem van még: a hozzászólók legyenek szívesek a nevüket és az általuk képviselt cég, vállalkozás, üzem vagy intézmény nevét hangosan bemondani, ahonnan jöttek - erre a jegyzőkönyvvezetés hitelessége miatt van szükségünk.

Úgyhogy most első körben képviselőtársaim következnek, amennyiben észrevételt, hozzászólást kívánnak tenni, akkor nekik adom meg a lehetőséget és a szót. *(Jelzésre:)* Varga Géza, Jobbik, képviselőtársam jelezte szándékát. Parancsolj!

### **Kérdések, hozzászólások, válaszok, reflexiók**

VARGA GÉZA (Jobbik): Köszönöm szépen. Köszönöm szépen ezt a hatékony és alapos tájékoztatót, különösen jó, hogy követni tudjuk ezt nyomtatott formában. Egy olyan kiegészítő kérdésem volna, hogy az export-import vonatkozásában ha egy picit, néhány percben jobban bele tudnánk menni a részletekbe, hogy esetleg az importkiváltás milyen mértékben lehetséges, hallottuk, hogy a helyi piac legfeljebb 10-15 százalék, de ez a frissre vonatkozik-e, vagy a feldolgozottra is, tehát egy picit a környezetét is meg kellene vizsgálni ezeknek a lehetőségeknek, hogy jobban érezzük azt, hogy ezek a fejlesztések merre indulhatnak el. Az ember azt gondolná, hogy az importkiváltás egy fokkal mindig könnyebb, mint mondjuk az új exportpiacok, ott a körmeinket meg lehet élezni ahhoz, hogy ugrásra készen legyünk az exportpiacokra, tehát ennek az importkiválthatóságnak a környezetét ha az igazgató úr egy picit körbejárná, és azt is, hogy akkor mi a feldolgozottnak a részaránya, milyen mértékű a feldolgozottság, milyen a frissé, esetenként még hogyha a 3-4 fő termékcsoportra termékenként is kitérne egy picit, az nekem nagyon hasznos volna. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Mielőtt továbbmennénk, megkérdezem az előadókat, hogy erre a kérdésre tudunk-e érdemben válaszolni most. Ha igen, akkor tegyük meg, és úgy mennénk tovább.

FODOR ZOLTÁN (FruitVeB): Köszönöm a kérdést. Az import bizonyos mértékben természetesen kiváltható, hiszen az látható, hogy az elmúlt 15 évben elég sok olyan termékkörben lettünk nettó importőrök, amelyben előtte gyakorlatilag elég nagy exportot bonyolítottunk le. Mostanra gyakorlatilag a friss termékkörben is, meg a feldolgozott termékkörben is nagyon kevés, szinte egy kezemen meg tudom számolni azokat a termékeket, amelyekből az exportpiacokon labdába tudunk rúgni. A feldolgozott termékek között a csemegekukorica, a zöldborsó, az almasűrítvény, a meggybefőtt és talán még a paprika, a savanyított paprika és egy-két savanyúság, de az már kisebb jelentőségű. A friss termékek között is csak néhány maradt, amiben még a piacon vagyunk: a paprika, a dinnye, a gomba, a spárga, az alma, a szilva, a meggy, mint friss meggy, gyakorlatilag ezzel tudunk most gazdálkodni, és a dió, a dió egy fontos termék.

A feldolgozóiparnak és a frisselexportnak az aránya körülbelül úgy néz ki, hogy a frisstermékek az egyharmadát, a feldolgozott termékek a kétharmadát jelentik az exportunknak, pontos számaink is vannak, azokat meg tudjuk küldeni, hogyha szükséges. Az importnak természetesen van egy olyan része, amely a fogyasztás szezonálisának a széthúzásából származik, amikor Magyarországon még nem tudunk bizonyos termékeket termelni, természetes dolog, hogy abban az időszakban a paradicsom, a paprika bejön. Ami számunkra inkább probléma, az az, hogy már nemcsak ez a jellemző, hanem gyakorlatilag a mi termelési szezonunkban is jelen van, és egyre intenzívebben jelen van az importáru. Ezzel az áruval csak egyféleképpen lehet versenyezni: egyrészt ha van kínálatunk, másrészt ha azt olyan áron és olyan minőségben tudjuk kínálni, hogy versenyképesek legyünk az importtal,

mert a belföldi piacon elméletileg nekünk versenyképeseknek kellene lennünk, hiszen nincs szállítási költségünk, hiszen mire Spanyolországból ideér az áru, azért az jelentős szállítási költséget is magában hordoz.

VARGA GÉZA (Jobbik): Hogy tudnánk versenyképesek lenni? Technológiai fejlesztésekre gondolok...

FODOR ZOLTÁN (FruitVeB): Mindenképpen technológia...

ELNÖK: Egy pillanat! A jegyzőkönyv kedvéért szólok, tudod, képviselőtársam, hogy úgy elég nehéz jegyzőkönyvet vezetni. Ha az igazgató úr befejezte, utána kiegészítheted a kérdést.

FODOR ZOLTÁN (FruitVeB): Köszönöm szépen.

ELNÖK: Tiéd a szó, Géza!

VARGA GÉZA (Jobbik): Fontos, hogy a hazai versenykéesebb tudjon lenni. Szakmabeli révén persze vannak elképzelései az embernek, de az önök véleménye szerint mi szükséges ehhez? Technológiafejlesztés, támogatás, nem akarom az önök szájába adni ezt a választ, de kérem, hogy konkretizáljuk ezt, hogy akkor hol vannak azok a teendők, amelyekkel legalább a hazai piacon versenykéesebbek tudnánk lenni, mert én ezt ugródeszkának tekintem; ha azt jól meg tudnánk oldani, akkor onnan könnyű az ugrás.

FODOR ZOLTÁN (FruitVeB): Köszönöm szépen. Én úgy gondolom, hogy a kettő összefügg, tehát nem lehet elválasztani egymástól a belföldi piacot és az exportpiacot. (*Varga Géza: Csak a sorrend...*) Amennyiben ezek a technológiai fejlesztések megvalósulnak, az említett termésátlagbeli és minőségiáru-kihozatalbeli javulás megtörténik, rögtön versenykéesebbek leszünk mind a belföldi, mind pedig az exportpiacokon. Ez árualapot jelent. A piacok megvannak, ahogy említettem, sokkal nagyobb az áruigénye akár az export-, akár a belföldi piacnak, mint amit mi jelenleg ki tudunk szolgálni, tehát egyfajta vákuum van a piacon.

ELNÖK: (*Jelzésre:*) Mártonffy úr, tessék!

DR. MÁRTONFFY BÉLA (FruitVeB): Ha szabad hozzátennem egy gondolatot, és jó, ha ezt megjegyezzük: a zöldség-gyümölcs ágazat fele exportra kerül. Ha termelést fejlesztünk, még nagyobb mennyiségű exportot fogunk bonyolítani, tehát a belső piacunkat is rendbe tesszük, és egy hatalmas piacra, mondom 80-300-800 milliós körbe érünk.

ELNÖK: Köszönöm szépen. (*Jelzésre:*) Patay Vilmos képviselőtársam kíván kérdést feltenni vagy véleményt mondani.

PATAY VILMOS (Fidesz): Köszönöm szépen. Most is örömmel veszek részt ezen az albizottsági ülésen, ahol nagyon sok fontos, tartalmas információhoz tudunk többen is jutni, és sokkal gyorsabban, mint hogyha ezeket össze kellene szedegetni a különböző elérhetőségekről. Én csak egy egész rövid kérdést tennék fel egy bizonyos témában.

A hosszú távú célok kapcsán a hajtás kontra szántóföldi zöldségtermesztés vonatkozásában kérdezem, hogy a szántóföldi zöldségtermesztést én a korábbi tapasztalataim alapján egy jól vagy jobban fejleszthető területnek gondolom, érzem, hiszen ott talán a

hajtathoz képest kevesebb beruházás kell, a tudás sem biztos, hogy annyira fontos; fontos, de talán a hajtathoz méginkább hozzáértést és hozzáállást igényel. Ismerve vagy megismerve a külpiaci lehetőségeinket, nem vitatkozva a véleményetekkel azt gondolom, hogy a szántóföldi zöldségtermesztés volumennövekedése talán még egy kicsit erősebb is lehetne, de győzzetek meg, szívesen meghallgatom.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Nem tudom, Obreczán Ferenc képviselőtársam kíván szólni? (*Obreczán Ferenc: Most nem, köszönöm.*) Most nem. Akkor most megadom a lehetőséget a válaszadásra.

FODOR ZOLTÁN (FruitVeB): Köszönöm szépen. Részben igaz a képviselő úr felvetése, viszont azt látni kell, hogy az időjárási szélsőségek egyre gyakoribbak, tehát gyakorlatilag a szántóföldi zöldségtermelés kockázatai növekedtek, másrészt a szántóföldi zöldségtermelés túlnyomó része feldolgozóipari célra kerül megtermelésre; a feldolgozóipar összezsugorlott, és ahhoz, hogy a feldolgozóipari fejlesztések elinduljanak, szükséges, hogy legyen hova értékesíteni. Nagyon sok szántóföldi zöldségtermelő azért tért át ipari növényekre, gabonára, mert egyszerűen nem volt hova értékesíteni. A békéscsabai hűtőt bezárták, az Almex '96 Kft.-t bezárták, sorolhatnám azokat az üzemeket, illetve azokat, akik most is a csőd szélén állnak, nincs hova értékesíteni. Tehát itt a piaci realitás. Persze az lenne a legjobb, hogyha a feldolgozóipart olyan mértékben vissza tudnánk építeni magyar tulajdonú üzemekkel. Erre egy nagyon rövid anekdotát vagy történetet hadd mondjak el! Annak idején Magyarország előcsatlakozási szerződésében ipari paradicsomra 324 ezer tonnás küszöbértéket jelöltünk meg az előzetes termelési adatok alapján. Mire eljutottunk a csatlakozásig, ez 130 ezer tonnára csökkent a realitások miatt, mivel a termelés ilyen mértékben csökkent. Gyakorlatilag ameddig létezett ez a terméktámogatás, feldolgozóipari terméktámogatás, helyel-közzel e körül a 130 ezer tonna körül voltunk, és most, hogy megszűnt ez a támogatás, bezárt az üzemek jó része, az idei évben jó, hogyha 15 ezer tonna ipari paradicsomot össze tudunk kaparni, holott az ipari paradicsomban egy óriási lehetőség lenne, én még mindig azt mondom, illetve a szervezet azt képviseli, hogy 200 ezer tonnát meg tudnánk termelni, fel tudnánk dolgozni, mert a magyar paradicsomot mindig minőségjavítási célból vették külföldi üzemek. Ennek a feldolgozóipari fejlesztések tehát az alapfeltétele.

ELNÖK: (*Jelzésre:*) Mártonffy úr!

DR. MÁRTONFFY BÉLA (FruitVeB): Egy mondatot hozzátehetek?

ELNÖK: Igen.

DR. MÁRTONFFY BÉLA (FruitVeB): Ez indokolja azt, hogy a termelői szervezeteink ügyét is majd külön tovább kellene fejleszteni, mert ez az egyetlen eszköz, hogy visszahúzzuk a feldolgozást.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Engedjék meg, hogy néhány gondolat erejéig én is éljek a lehetőséggel, részben kapcsolódva az anyaghoz és a tájékoztatóhoz, részben pedig azt kiegészítve.

Az utolsó gondolatkörhöz annyit szeretnék mondani, hogy a szántóföldi zöldségtermesztés - ha azok a növények, amelyeket most az előbb felsoroltunk, effektíve a zöldség kategóriába sorolhatók -, meg vagyok róla győződve, hogy több százezer tonnával bővíthető. Bizonyos mértékben meg is van hozzá a piaci lehetőség, és aránylag - valóban így van - kevés befektetéssel tudnánk ezen a pályán mozogni. Itt nagyon sok minden



összekapcsolódik, remélhetőleg az új földtörvény veszélyei, ha fogalmazhatok így, ez azért nagy részben el fog hárulni, vagyis én úgy érzem, hogy le fog csillapodni, és valóban a termelés oldala bizonyos erősítést fog kapni, és akkor el tudom azt képzelni, teljesen egyetértve képviselőtársammal, hogy ezen a pályán esetleg feljebb tudunk lépni.

Nekem van egy másik gondolatom, amely konkrétan az anyaghoz csatlakozik. A „Következmények” táblázatban szerepel, hogy 25-30 ezer főállású, munkaidőre vetített foglalkoztatás tűnt el az ágazatból. Ez főállásról szól, gondolom, nem véletlenül van kihangsúlyozva, hogy főállású, mert azért azt tudjuk itt, ennél az asztalnál nagyon sokan, hogy a kertészeti termelés egy jelentős részét, ezt az árualapot e a korábbi időszakban nem főállású termelők termelték meg, hanem jelentős részben mellékállásban, a régi, úgynevezett háztáji tevékenységben, munkaidőn túli tevékenységben, és ha ezt így nézzük, akkor ez a 25-30 ezer főállás egy nagyon szerény szám, és lehet, hogy inkább azt kellett volna ideírni, hogy 100 ezer fő, mert szerintem az lenne az igazán ütős - bocsánat, hogy ezt mondom -, persze attól függ, mert már a mi körünkön kívül olyan nagyon nem ütünk már ezzel sehol sem, tehát, azt gondolom, eljutottunk a csúcra, de a valóság valahol szerintem ez lehet, és ez azért elgondolkodtató. Itt most az államtitkár úrra nézek, mert délelőtt, a Mezőgazdasági bizottság ülésén is a háttérbeszélgetésekben az az új elképzelés, ami a háztáji termelés támogatásáról szól, ilyen címszóval indul egy program, amely első körben, úgy tudom, a sertésenyésztés területén fog igazából megindulni, ha ezt ki tudjuk esetleg terjeszteni ismételten, nem a régi cipőbe belelépve, de a mai korszerű követelményeket folytatva, lehetőséget látok arra, hogy 100-200 ezer tonna zöldség esetleg itt is előállítható, és akkor már gyakorlatilag megvan a fele annak, amit terveztünk.

Itt van egy kérdésem, amelyre magam sem tudok válaszolni, pedig abban a közegben élek. Arról beszélünk, hogy igény van a fejlesztésre. Ki mérte ezt fel, és hogyan? Ez énbennem most vetődött fel, mert mindannyian ezt mondjuk, hogy fejleszteni, fejleszteni, de amikor megnézzük a támogatások hatékonyságát, az táblázat számomra ennek ellentmond, hogy nem lettek azok a támogatások lehívva, vagy pedig azok a támogatások rossz fejezetek és rossz címszavak és rossz konstrukciók voltak - ezt sem tartom kizártnak. Illetve ha támogatások - ezt a kérdést inkább az államtitkár úr felé címezném - lesznek, és ha lesznek lehetőségek támogatásra, mik a prioritások? Melyik termelői kör, milyen méret az, ami megfelelő fejlesztés, és ami prioritásként támogatható forráshoz kell hogy jusson?

Még egy kiegészítés, inkább csak azt asztalnál ülök felé, hogy nehogy valaki azt higgye, akinek nem az ágazatáról beszélünk - gondolok itt akár a gyógynövény-, a dísznövény- vagy egyéb ágazatra is -, tehát amikor mi most a zöldség-gyümölcsről beszélünk, akkor azért, úgy gondolom, az egész ágazatról is beszélünk, és nem szeretném, ha itt akár a Gyógynövény Szövetség elnöke, a Herbária vezérigazgatója most úgy érezné magát, mint egy kakukktójas - elnézést, hogy így mondom! -, mert az egész ágazat jövőjéről kellene majd beszélünk, és ő itt most ebben hallgat, és az ő fejlesztéseikről egy szó sincs, habár nagyon alapvetőek. Épp a Hortus Hungaricuson találkoztunk beszélgettünk sok olyan kérdéssel, amelyre meg kell majd adnunk a választ. Ezt tehát csak azért mondtam itt, kicsit ébresztőként 3 óra után 5 perccel, hogy nem szabad annyira beszűkülünk a zöldség és a gyümölcs vonatkozásában, hanem a teljes ágazati vertikumban kell majd gondolkodnunk.

Én ennyit szerettem volna hozzátenni. *(Jelzésre:)* Varga Géza képviselőtársamnak van még kérdése.

VARGA GÉZA (Jobbik): Igen, amit felvetettél, annak van egy kérdésem, javaslatom, hogy esetleg a többi ágazatról is nem hallhatnánk-e egy rövid beszámolót.

ELNÖK: Az nem a mai napnak a dolga, de meglesz az is.

VARGA GÉZA (Jobbik): Mert akkor tudnánk egyben kezelni. Most azt a 3-5 percet, én azt gondolom, a mai keretek között is meg lehetne adni erre.

ELNÖK: Igen, de a teljes vertikum nincs jelen, ez a probléma.

VARGA GÉZA (Jobbik): Ja, jó.

ELNÖK: De aki kíván, természetesen... *(Czirbus Zoltán: Ha a képviselő úr gondolja, nagyon röviden hozzá tudunk szólni ehhez.)* Nevet és titulust, légy szíves!

CZIRBUS ZOLTÁN (Gyógynövény Szövetség és Terméktanács): Aki nem ismer: Czirbus Zoltán, a Gyógynövény Szövetség és Terméktanács elnöke vagyok. Amit itt az elnök úr és Mártonffy úr elmondott, kicsiben a gyógynövény ágazat tulajdonképpen ugyanazokkal a problémákkal küzd. Először is a pályázati rendszereket írtam fel magamnak. A pályázati rendszerekből az elmúlt hét évben gyakorlatilag teljesen kiesett mind a gyógynövénygyűjtés, mind a gyógynövénytermesztés, aminek egy alapvető oka van: hogy az ominózus uniós annex 1. szerződésben a gyógy- és fűszernövények termesztése mint olyan szerepel, tehát ebből kifolyólag az ágazat az ilyen jellegű pályázati rendszereket nem igazán tudja, illetve tudta az elmúlt időszakban igénybe venni.

Az elnök úrnak az volt a kérdése, hogy egyáltalán nézve a támogatások hatékonyságát van-e igény ezekre a támogatásokra. Én azt gondolom, hogy szűken véve a mi kis kakukktójas gyógynövényágazatunkat, lenne, tehát elnézve, hogy milyen jelenlegi termelési eszközökkel, milyen fajtákkal, illetve milyen termesztéstechnológiákkal dolgozik az ágazat, egyértelműen azt kell mondjuk, hogy erre aztán igazán ráférne a támogatás, illetve a fejlesztés.

Mint mondtam, kicsiben az ágazatot egyébként ugyanezek a problémák sújtják, a szakmai megítélésünk, illetve a szakmaiság... Azt kell mondjam, hogy néha erősen megkérdőjelezhető, hogy aki gyógynövénygyűjtésre, illetve -felvásárlásra adja a fejét, szakmailag egyáltalán ért-e hozzá, és ez a probléma főképp a gyógynövény-felvásárlóknál kumulálódik, értem ez alatt azt, hogy néha egészen odáig képesek elmenni, hogy ezeket a szerencsétlen gyűjtőket, illetve termelőket is messzemenőig kihasználják, és belekényszerítik mindenféle furcsaságokba.

A versenyképességet szintén felírtam magamnak. Én azt gondolom, hogy maga a gyógynövényágazat hosszú távon szintén abszolút versenyképes „stratégiai” ágazata képes lenni a zöldség- és gyümölcságazatnak, és szintén örömmel konstatáltuk annak idején, hogy a 2020-ig tartó nemzeti vidékstratégiába végre belekerült a gyógynövényágazat.

A részletesség igénye nélkül most körülbelül ennyit szeretnék elmondani. Köszönöm szépen a szót.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kérdezem meghívott vendégeinket, kívánnak-e szólni. *(Jelzésre:)* Ledó Ferenc!

LEDÓ FERENC (Dél-Kertész, Szentés): Ledó Ferenc, a Dél-Kertész elnöke vagyok Szentésről, ezen kívül a tész-bizottság elnöke vagyok. Én azzal kezdeném, hogy az egyik legfontosabb, hogy a technológiai korszerűsítéseket és fejlesztéseket el kell végezni az ágazatban, mert végül a hatékonyság és a jövedelmezőség számít. Tehát beszélhetünk itt magyar termékről meg mindenről, de - és a saját termelőimnek is mindig azt szoktam mondani a hajtás területén - hogyha egy spanyol termelő lényegesen olcsóban állítja elő, plusz a szállítási költség, és így nem vagyunk versenyképesek, akkor előbb-utóbb úgyis el fogunk tűnni. Ez az egyik legfontosabb dolog.

Az egy nagyon jó dolog, hogy a kormányzat most segíti a magyar termékek marketingjét, és azt mondom, hogy ha más eredménye nem volt a tavalyi uborkabotránynak, a magyar termékek felé fordította a fogyasztókat, ez az egy pozitív vonzata volt, de ezzel nem szabadna visszaélni. Itt elhangzott, hogy olyan termékek kerültek elő, amelyekből mondjuk 15 évvel ezelőtt nagy mennyiséget exportáltunk, például a hagymatermékek. Magyarországon is vannak olyan termelők, akik tudják hozni azt az 5-600 mázsa fölötti terméseredményt, és én mindig azt mondtam, hogy ha a termelésnél valaki magas hozamokat tud elérni, annak biztos minőségi a terméke, mert az egyenes arányban van, tehát minél magasabb a termésátlag. Ehhez hozzátartozik, hogy legyen olyan tárolója, hogy decemberig ne kelljen eladnia a hagymát, ne kelljen tőle megszabadulnia, hanem a következő hagymáig folyamatosan tudjon tárolni, mert szidhatjuk az áruházláncokat, de azért a zöldség-gyümölcsnek több mint a 60 százalékát most már ők vásárolják meg, és nagy mennyiségeket csak oda lehet beszállítani. Az áruházláncok vagy a diszkontok egy folyamatos szállítást feltételeznek, nekik nem elég az, hogy két hónapig van valami termék. És itt kapcsolódnék vissza a zárttéri termesztésre - a klímadolgozókra most nem beszélnék -, mert azzal, hogy zárttérbe beviszünk egy terméket, azzal ezt a szezont meg tudjuk hosszabbítani. Persze ésszel kell lenni, mert adott esetben a termálvíznek is csak egy nagyon korszerű felhasználásával lehet egy téli termesztés gazdaságos, de azzal, hogy a szezont meg tudjuk nyújtani a fóliában, az mindenképpen ezt a lehetőséget biztosítja.

A másik nagyon fontos dolog, már a hajtásról beszélve, hogy a frisspiaci elvárások, igények olyan nagymértékben megnövekedtek, hogy sok esetben ugyanabból a termékből, szabadföldi termékből nem is lehet beszállítani. Nem véletlen tehát, hogy mondjuk 10-15 évvel ezelőtt még 5-6 ezer tv-paprikát termesztettek szabadföldön, most becslésem szerint nincs több 200 hektárnál, mert az étkezésbe nem tud bevinni, a feldolgozóiparról meg már beszéltünk, hogy az hogy járt.

A következő a foglalkoztatás területe. Most is azt mondom, hogy a kertészet - bizonyos ágazatait leszámítva, amelyek erősen gépesíthetőek, azok kivételével - nagy kézimunkaerőt igényel, és azt kell látni, hogy egy gyümölcsstermesztés, egy zöldségstermesztés gyakorlatilag márciustól október végéig rengeteg kézimunkát ad. Többször megemlítettem már, és nem véletlenül mondom ezt az éves foglalkoztatási keretet, mert mindig el szoktam sütni, hogy a fagyaltosnak vagy a kőművesnek is nyáron kell megkeresnie a pénzét, és amikor olyan rendszerek vannak, hogy szabályozva van, hogy hány órát dolgozhat, ez problémás. Nagyon sokan ezért választják most az alkalmi rendszert, amiben most azért lényeges könnyítések vannak, de nekem meggyőződésem, hogy éves szinten 9 hónapot le tudna fedni, tehát durván 1500-1600 órát, és ott kellene megadni azokat a kedvezményeket, amelyeket a kormányzat most az új munkakeretben ad, és a mezőgazdaságnál ezeket ki kellene használni. Ezeknek az alkalmi munkavállalóknak egy jelentős részét így fel lehetne venni állandóra, és akkor ezek a számok mindjárt sokat változnának. Én úgy gondolom, hogy ez mindenképpen egy nagyon lényeges szempont lenne.

Még egy dolgot szeretnék kiemelni, hogy a kertészet, főleg ami kézimunka-igényes, olyan ágazat, ahol a családi gazdálkodásokat és a vidék megtartó képességét a legjobban lehet preferálni. A termelés egy dolog, de ahhoz, hogy ott megfelelő szaktudás legyen, az oktatás, a kutatás, gyakorlatilag a szaktanácsadás és az integráció nagyon fontos, és ha ennek a megoldása nem történik meg, akkor a termelők el fognak veszni, mert hiába fognak termelni úgy-ahogy, mivel nincs meg a képzettsége és a szaktanácsadás oldala, tehát nincs olyan szakmai tudása, hibákat fog elkövetni, és most sajnos már nem arról szól az élet, hogy ha valaki hibát követ el, akkor annak az az éve tönkrement. Fullra kell járítani a dolgokat, és ezeket a kérdéseket megint teljesen kell nézni. Ez egy borzasztó nagy kihívás olyan szempontból, hogy ezek a termelők, a családi gazdálkodások - és ebbe beletartozik az ifjú szakemberek bevonása a termelésbe - hogy tudják ezt az integrációt megvalósítani. És, igen,

hogya ehhez a kormányzat pénzt ad, akkor a másik oldalon be kell vinni bizonyos szigorításokat. Tudom, nálunk is nagyon sok olyan téz-tag van, aki a pályázatnál, az ifjúgárdánál vagy a másíknál jön, hogy adjuk ki az igazolást, és aztán gyakorlatilag eltűnik a rendszerben, aztán ott könyörög, hogy ne zárjam ki, mert akkor az MVH visszavonja a támogatását, de termelése meg nincsen. Ahogy tehát a Zoli is említette, hogy évente le kell monitorozni, hogy amit bevállalt, azt teljesítette-e, és ha igen, akkor járjanak ezek a pénzek, én tehát úgy gondolom, hogy ez egy nagyon lényeges szempont. És ahogy a Béla vagy a Zoli mondta - nem is tudom már, ki -, ez a rendszer, a pályázati kiírások akkor tudnak nagyon jól működni, hogya az adózást és az összes többit hozzá kell igazítani. Most gyakorlatilag azt mondom, hogy van szűk két év vagy bő másfél év mondjuk erre a dologra, de ezt mindenképpen meg kell oldani, mert ha nem oldjuk meg, akkor megint csak kidobott pénzek lesznek ezek a pályázati pénzek, és akkor nagy valószínűséggel azok fognak pályázni, akik komolyan gondolják, hogy ebből akarnak megélni, mert most azért nagyon sok olyan is van, aki gyakorlatilag csak kihasználja ezeket a lehetőségeket. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. (*Csizmadia György jelzésére:*) Parancsolj!

CSIZMADIA GYÖRGY (Gyümölcs Szövetség, FruitVeB): Köszönöm a szót. Csizmadia György egyéni vállalkozó, téz-vezető, a Gyümölcs Szövetség elnöke, a FruitVeB alelnöke vagyok. Felvetett kérdésekre válaszolva, két vagy három példán keresztül bemutatva a gyümölcstermesztés szemszögéből a kérdést, hogy valóban mekkora az a fejlesztési nagyságrend, amit le is tud hívni az ágazat. Ez egy nagyon nehéz kérdés. Az elmúlt időszakban végigmentünk a fajokon, azon belül lebontva, a piaci irányokat megnézve, valamint megnézve a termelői kört, hogy milyen lehetőségek vannak. Azt gondolom, hogy ma a legnagyobb kihívás és a legnagyobb probléma az, hogy nem lehet a jövőbe tekinteni, csak úgy, hogya igazán versenyképes, modern technológiák mellett akarunk termelni, mert az éghajlati kitettség miatt már olyan nagy a lemorzsolódás, olyan nagy az árukiesés veszélye, hogy egyszerűen egy gazdaságtalan év elviszi 10 vagy 15 év eredményét. A gyümölcstermesztésben ráadásul van egy nagyon szerencsétlen ciklikusság Magyarországon: lehet látni, hogy 15-20 évente van egy termelési vagy telepítési drukk, amit generál persze a támogatási rendszer, és ezért kérdés az ma, hogy ki és hogyan fog a következő 5 évben telepíteni.

Ha a saját példánkat, a saját téz-ünket nézzük, most nagyjából azt lehet elmondani, hogy a gyümölcstermesztés a '98 és 2003 közötti telepítési időszak után egy újratelepítési hullám előtt áll, és mi téz szinten elkezdünk megnézni azt, hogy hol van az a termelői kör, amely ezt valóban be akarja vállalni. Mi 300 taggal indultunk, most van 120-130 tag, 700 millió forintos árbevétel, 3000-3200 tonna áru, ezek javarészt ipari gyümölcsök, meggy, bodza, alma, s a többi, és emellett azt lehet észrevenni, hogy ebből a termelői körből mindösszesen 40-50 olyan termelő van, aki érdemben ennek az árualapnak a 80-90 százalékát adja, a többieknek olyan állapotban van az ültetvénye, hogy reménytelen az újratelepítés, hogy ők abból kitermeljék a lehetőséget.

Túl azon, hogy a saját kutatás-fejlesztésnek az eredményeit beépítjük a következő időszakra, azt lehet látni, hogy ez a 40-50 termelő nagyjából a fiatal vállalkozótól az 50-es évüket taposó generáció, amely még bevállal egy újabb termelési ciklust. Inog a lécs, hogy meglesz-e az a nagyságrend, amit mi elterveztünk, azaz az 500-600 hektár új terület, amivel a jelenlegi piacainkat csak szinten tudnánk tartani. És hogya azt mondjuk, hogy mi ennek a sikertelenségnek az oka, akkor egyértelműen két anomália van: egyrészt a mi generációnknak annyi tőkéje van, amennyit az elmúlt tíz évben fel tudott halmozni, márpedig ha valaki jól hasznosította a támogatásokat, akkor el tudott odáig jutni, hogy most 5-15 hektár között gazdálkodik, és ezt meg tudná kétszerezni-háromszorozni, ezáltal a foglalkoztatást is

tudná növelni. Ehhez mindenféleképpen kellene egy olyan kedvezményes hitellehetőség, amivel át lehet hidalni azt a problémakört, ami az eddigi rendszerben benne volt, hogy én a pályázat benyújtását követően adott esetben harmadik év végén fogom megkapni a beruházási pénzemet. Ezt áthidalni a fejlesztéseknél egy nagyon nagy kihívás.

A másik persze ebben a rendszerben, és ezért merült fel ennek a hároméves programnak a bevitele a következő időszakba, hogy programozottan lehessen pályázni, hogy nagyon rossz az a megítélés, hogy most gépet vegyek, most hűtőházat építsek, most ültetvényt telepítsek, mikor mi van kiírva. Így nem lehet egy kertészetet fejleszteni. Ezért maradt az, hogy támogatás nélkül is elindítottuk a fejlesztéseket, aminek a hatékonysága, növekedése értelemszerűen lényegesen kisebb a piaci potenciálnál.

Egyetlenegy momentum a feldolgozásra vagy éppen arra, hogy a termelők miért buknak el. Ha apró, nüansznyi hibák vannak, ami egy űrlap kitöltése és adott esetben olyan jellegű visszadobása a pályázatnak, hogy egy kutatás-fejlesztés programja nem releváns a pályázó részéről, mint ahogy most az ÉLIP-nél jártunk, akkor az ember felteszi azt a kérdést, hogy valóban támogatással kell-e megvalósítani, mert ezeknek a termelőknek a köre támogatással is megvalósítja az ültetvényeit, de felében-harmadában abban a nagyságrendben, és ez magával hozza azt, hogy mi megélünk belőle, de nem lesz foglalkoztatás vidéken olyan nagyságrendben, és ez a kérdés a jövőt tekintve. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. *(Beer Gábor jelzésére:)* Tessék parancsolni, csak azt kérem, hogy szíveskedjen az asztalhoz ülni, és bekapcsolni a mikrofont.

BEER GÁBOR (Magyar Gombatermesztők Országos Szövetsége): Jó napot kívánok! Beer Gábor vagyok a Magyar Gombatermesztők Országos Szövetsége képviselőjében, és gyakorló gombatermelő vagyok. Három-négy témakörben szeretnék az előttem elhangzottakhoz hozzászólni, bár a FruitVeB képviselői elég jól összefoglalták az ágazatunk problémáit is. Röviden: a rendszerváltástól a 2000-es évek közepéig évi 6 ezer tonna gombáról felfejlődünk 44 ezer tonna gomba produktumára, ez gyakorlatilag az utóbbi 6-8 évben lefeleződött. körülbelül 20-22 ezer tonna gombát tudunk megtermelni. Ennek az okai: a piaci finanszírozási problémák alapvetően, az új beruházások és azok finanszírozásának a hiánya, illetve a foglalkoztatottság drága adó- és járulékvonzata.

Alapvetően mégis a piac közeléből, a piac megközelítéséből kezdeném a hozzászólásomat. Volt alkalmam az elmúlt hetekben részt venni a moszkvai Arany Ősz Kiállításon, ahol is elég sikeresen fel tudtuk mérni több ágazat, illetve a VM képviselőivel is a magyar áruk iránti keresletet, és most nyugodtan kijelenthetjük, hogy a magyar árunak az orosz piacokon óriási respektje van mind a mai napig. A miért alapvetően az a kiváló minőség, amit a keleti szomszédainknál, Ukrajnában, Fehér-Oroszországban, de főleg Oroszországban mind a mai napig a magyar áruk minősége és imázsa képvisel. Esetleg csomagolásban le vagyunk maradva egy kicsit a Nyugat mögött, azt hiszem, ebben is sokat fejlődünk, de a magyar áruféleségek, a zöldség, a gyümölcs, beleértve a gombát is, illetve a húsaruk tekintetében kifejezetten széles körű volt az érdeklődés. Ennek is szól most a következő utunk, amelyen a jövő héten részt fogunk benne, ahol már nemcsak a moszkvai térséget mint hatalmas felvevőpiacot, hanem Oroszországnak az európai részét, Moszkva, Jekatyerinburg, Szentpétervár és azok térségeit nézzük meg, illetve ezeknek a térségeknek a kiskereskedelmi láncai tulajdonosaival, vezetővel fogunk találkozni az elkövetkezendő napokban egy nagyon szoros napirend szerint, mivel meglehetősen nagy az érdeklődés a magyar áruk tekintetében.

Viszont itt fellép a finanszírozás, illetve a garancia kérdése. Rendkívül fontos az, hogy a magyar áruk mögé, már amennyit egyelőre teljesíteni is tudunk, olyan fizetési garancia, illetve olyan finanszírozás tudjon felállni, amivel versenyképesek tudunk lenni azokkal az

elsősorban lengyel, de ugyanakkor emellett elég sok nyugat-európai céggel szemben is, amelyek mondjuk azonos vagy, azt mondom, gyengébb minőségű árut szállítanak, de egy viszonylag hosszú fizetési lehetőséget tudnak biztosítani a vevők részére. Ezzel ma mi nem igazán tudunk versenyezni, mert meglehetősen bürokratikus, nehézkes és drága a magyar áruk kereskedelmi finanszírozása.

A termelés mellett a frissáru-termelés mellett nagyon fontos dolog minden fejlődés és fejlesztés tekintetében - mivel most mi egy ágazati fejlesztésen és ennek a tervén dolgozunk, és ez egyértelműen látszott a magyar gombaipar rendszerváltást követő fejlődésének a szerepében - és a növekedés háttéréként a feldolgozóipar szerepe. Rendkívüli módon támogatom, hogy ha most abba az irányba szeretnénk minden körülmények között elmenni, és keressük a megoldást, hogy hogyan tudjuk a kertészeti ágazatot és az országban rejlő lehetőségeinket hatékonyan fejleszteni, főleg a piaci irányba. A kertészeti ágazaton belül nem létezik hatékony fejlesztés hatékony feldolgozóipari háttér és annak a támogatása nélkül. Ez a magyar gombaiparban anno úgy működött, hogy a robbanásszerű fejlesztés mögött állt anno öt feldolgozóüzem. Ma egyetlen gombafeldolgozó üzem van a magyar gombaiparban, úgyhogy mi minden körülmények között ebbe az irányba is szeretnénk pályázni és segítséget kérni.

A harmadik a foglalkoztatás kérdése. Én azt hiszem, hogy bármennyire is sok támogatást kaphatnak ma a kertészeti ágazatban dolgozók, minden körülmények között el kell azon gondolkodni, hogy az adók és járulékok tekintetében milyen kedvezményeket kaphatnak a kertészeti ágazatban dolgozó vállalkozók a náluk dolgozó sok ezer nagyon szorgalmas, viszont képzettségét tekintve nem magas színvonalon képzett dolgozók tekintetében, mivel a magyar gombaipar is most körülbelül egy olyan 2-3 ezer főt foglalkoztat, és a következő 3-4 éves tervben ezt szeretnénk minimum megduplázni, és a nálunk alkalmazásban lévő, főként betanított munkásokat abból elsősorban az állami ellátórendszerből fogjuk a versenyszférába bevonni, és innentől kezdve azért lehet számolni azzal, hogy ez az állam tekintetében és az állam részére mennyi spórolással jár, illetve hogyha egy lényegesen szolidabb nagyságrendű adó- és járuléknagyságrendet termelne ki ez a réteg, akkor is mennyi bevételt, illetve mennyi spórolást hozna az államnak.

Nagyjából ennyi lenne részemről a hozzászólás. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen. *(Szukics József jelzésére:)* Parancsolj!

SZUKICS JÓZSEF (FruitVeB): Köszönöm szépen. Szukics József, Siófoki Gyümölcstermesztési Zrt., és a FruitVeB felügyelőbizottságának a tagja vagyok. Az ügyvezető igazgató úr egy rendkívül ambiciózus stratégiát mutatott be, bár mi legyen ambiciózus, ha nem egy stratégia legalább ezen a szinten. Ennek érdekében egy elég nagy görbe tükröt tartott az elmúlt időszaknak a fejlesztési pályázati rendszere elé, ami valóban így van, mert akárhogy is szemléljük, a szándék, meg amit be lehetett fogadni, meg ami megvalósul, valahogy mégis egy nagyon gyenge megvalósulást tükröz, tehát valahogy nem sikerült az irányító hatóságok szándékának találkozni azokkal a szándékokkal vagy törekvésekkel, amelyek igazából ezt meg is akarnák valósítani. Itt az az eset áll fenn, hogy ha egy osztályban a gyerekek 80 százaléka áll bukásra, akkor nem biztos, hogy csak a nebulókkal van probléma. Ezért ezen gyakorlatilag mindenféleképpen változtatni kell, és nagyon üdvözlendő a stratégiának az a felvetése, hogy egy kicsit ennek a termelési szektornak a ritmusához igazodva ezt a hároméves rendszert próbálja megvalósítani, ehhez ezt a szigorú monitoringot természetesen hozzárendelve - működnek hasonló ügyek másban is, meg egy csomó más országban is. És az is látható, hogy ugyanakkor ez még a tőkét, a saját erőt meg a hozzá szükséges finanszírozást - pláne ahogy látszik a következő időszakra nézve a banki nyilatkozatokból - ez nem pótolja, ezért ha valahogy megoldható az Uniónál, hogy ezt a

30 százalékos előlegfinanszírozást kicsikarjuk, akkor ez a gazdasági diplomáciának egy nagyon fontos feladványa lenne.

Ugyanakkor azt is meg kell említeni, hogy ezek a szándékoltól elmaradt fejlesztések azért nem teljesen összefüggés nélküliek a ma is meglévő gazdasági válság periódusával és a klímaváltozás egyre-másra tetten érhető jelenlétével, mert hiszen egy-egy ilyen rosszabb év, különösen a gyümölcsstermesztésnél nem föltétlen csak azt az évet viszi el, hanem a következőt is, mert a regenerálódás meg a termelőalapok létrehozása vagy - hogy mondjam? - újraindítása egy következő évben gyakorlatilag nem olyan problémamentes. Ezért ez a hároméves periódus mindenféleképpen üdvözlendő. Esetleg még kiegészíteném azzal, hogy foglalkozik ugyan azzal, hogy a monitoring keretében némi módosítás elérhető legyen, hogy ha valami nagyon komoly vis maior helyzet áll elő, tegyük fel a bevétel valamelyik gyümölcsből vagy akár a cég szintjén vagy a családi gazdaság szintjén eléri azt a vis maior alapnál is elfogadott 30 százalékos nagyságrendet, vagy 40-et vagy 50-et - ez legyen egy később eldöntendő kérdés -, akkor esetleg ezt egy évvel még ki lehessen tolni. Ugyanis sokkal nagyobb a megvalósítás esélye és a meg nem valósulásnak a - hogy mondjam? - elkerülése vagy az ebből adódó visszalépés, mert az a forrás, amit ő esetleg betervezett, nem áll rendelkezésre. Ez az én tapasztalatom szerint a gyümölcsstermesztésnél is előfordul az ültetvénytelepítések körében, de az agrárszektorban, bár ez nem egy idetartozó kérdés, a sertéságazatban ez egy komoly problémaként vetődött fel. Ezért ezt mindenféleképpen javasolni lehetne, hogy ezzel ez egészüljön ki.

A termésátlagos tekintetében a gyümölcsnél egy igen jelentős növekményt számszerűsített itt a terv, hogy 10 tonnáról 17-re, ami 70 százalékos növekmény. Azt hiszem, hogy talán még ambíció szintjén is meg kellene elégedni az 50 százalékkal. Mert értem én, hogy ha ez a mai - hogy mondjam? -, statisztikailag meglévő gyümölcsstermesztő terület, aminek durván az egyharmad körüli része az, ami jónak mondható, és ez lemegy egynegyedre öt év múlva, de ami igazából ebből a ma meglévő területtől - hogy mondjam? - talán termelő állapotúnak mondható, az az a rész, ami az AKG, mert ott kötelező a 90 százalékos beállottsági szint gyakorlatilag, az az 50 ezer hektár körüli, ahol ténylegesen gyümölcsstermesztés folyik, még ha nem is olyan extra jó körülmények között. Így aztán ha a pótlások sikerülnek is, és annak a technológiai... összetétel meg a hozammennyiség alapján valóban elérhető esetleg ez a 70 százalék, de azt azért látnunk kell, hogy ha akármilyen jó fajtákat, jó technológiát és új, korszerű rendszereket építünk is be, azt működtetni is kell, ugyanis azt tudomásul kell venni, hogy ezek az új fajták, ezek az új telepítések nagyon tudásigényesek, és nem általában tudásigényesek, hanem abban a mikrokörnyezetben, abban a pillanatban, és hiába van még meg egy technológiai rendszer, ha azt valaki nem ismeri jól, nem tudja alkalmazni, vagy nincs meg a külső szaktanácsadója, ami a mai viszonyok között még elég nehezen áll rendelkezésre, akkor ebből nem lesz ugyanaz, mint amit mondjuk a „gépkönyv” szerint leírnak. Ezért óvatosabb lennék a hozamnövekményekkel és az így előállítható termelésnövekménnyel is.

Ezzel rá is irányítottam a figyelmet, illetve rátapintottam a következő kérdésre, a tudásra, tehát hogy ha ilyen ambiciózus terveket teszünk le, és azért ez nem kevés pénzbe kerül, gyakorlatilag igen nagy igény vagy szükség van arra, hogy egy nagyon precíz, akár hollandszerű tanácsadói rendszert is kiépítsünk, de gyorsan, vagy legalább elkezdjük a tudás szintjét hozzáigazítani mind a családi gazdaságoknak, mind az üzemi termelőknek, mindenkinek, aki ezzel foglalkozni akar, vagy aki ebbe akar befektetni, megóvva őket attól a helyzettől, hogy igenis betette a pénzét, és mégsem fogja azt kapni, amit az ígervények szintjén várhatott, elvárhatott volna.

Még egy kérdést vetnék fel, hogy tulajdonképpen mit fejlesszünk - itt általában fogalmazódott meg a zöldség-gyümölcs, illetve egyetlen tekintetben felvetődött a szántóföldi zöldség előtérbe helyezése -, mert azt hiszem, arra most nem lesz erő, ismert, tudás, pénz,

hogy minden gyümölcsöt fejlesszünk. Persze a belföldi kérdés egy dolog, de úgy gondolom, hogy az a regionalitás szintjén, akár a fajtáknak egy kevésbé kényes, igényes változatával is jelentősen javítható az a bizonyos belső ellátási helyzet, mert azért ne feledjük el, hogy ezek a szórvány zártkertek, amikor még működött a felvásárlási rendszer, milyen hasznosak voltak. Én biztos vagyok benne, hogy annak az életre lehelésével ez is számottevően javítható, de az minimum megoldandó hozzá. Viszont meg kellene nézni, hogy igazából mik azok, amik ezek között a változó klimatikus viszonyok között is jó biztonsággal megtermelhetők itthon, más oldalról pedig piacképesek. Melyek azok a divatirányzatok az exportban - mert hiszen bizonyos tekintetben ez a termékvolumen exportorientációban kell hogy legyen -, hogy ez az elérhető, rádiusztól számítva 200-300 millió vagy hány százmillió ember gyakorlatilag azon a téren mit igényel. Mert ma azt lehet mondani, hogy a cseresznye egy felfutó dolog, de nem lehet 24 milliméter alattit termelni, csak attól felfelé. A meggy, biztos vagyok benne, hogy ha a propagandánk és a reklámunk jó, az antioxidáns tartalma miatt, mivel ezt Nyugaton nagyon felkapták, csak még itthon tudjuk kevésbé, potenciálisan egy nagyon jó, fix, sztenderd gyümölcsünk. Lehet, hogy nem 300 forint/kilóban kell gondolkodni, bár az infláció azt is kihozza, de ha nyitunk a keleti és az orosz piac felé, ott az egy friss étkezési terméknek számít, szinte cseresznyepótló, amikor lefut a cseresznyeszezon. Aztán van a kajszli, már van három. Tehát meg kellene fontolni, hogy esetleg bizonyos súlypontokat képezzünk, és a fejlesztést ilyen irányba kellene vinni; nem azt mondva, hogy a többit kizárni, de ezeknek valami hangsúlyt esetleg lehetne adni. Uram bocsá' ez is foglalkoztatás, nagyobb szakértelem, nagyobb hozadék, meg lehetne fontolni, hogy ipari termelésben, az ipart kiszolgáló, nem csak szántóföldi zöldség-gyümölcs termesztésben. Azt látni kell, hogy kicsit az egészségesebb életmód kapcsán ezek a cukoralapú üdítőitalok visszaszorulnak. Igen megnőtt a cider- és a sörfogyasztás, de a sörfogyasztás is nagy, történelmi trendforduló előtt áll, tehát az új generációk az édesebbeket, de nem is az édesebbeket, hanem a gyümölcsalapú jellegű cideralapúakat csinálják, és mint kiderült, Magyarország az almát illetően egy ennek nagyon jó termőterülete lehet, némi... Elnézést a reklámban a közreműködésekre is egy ír társaság Kaposváron, Szita polgármester úr hathatós közreműködésével pont elkezdte az egyik ilyen almásürítményt feldolgozó üzemét építeni, amihez szeretne legalább egy 50-100 hektáros mintatelepítést csinálni, és négy-öt éven belül legalább ezer hektár ilyen típusú almát. Biztos, hogy ennek megvannak a maga lehetőségei más területen is, de esetleg ez is igényelne egy átgondolást is.

A rövidség kedvéért ennyit, köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. A rövidség kedvéért - ez nagyon jó végszó volt. Arra kérek mindenkit, hogy legyen szíves a legközelebbi hozzászólását tömöríteni, ha kérhetem. Bittsánszky úré a szó.

DR. BITTSÁNSZKY JÁNOS (Magyar Kertészeti Tanács): Bittsánszky János vagyok, a Kertészeti Tanács elnökeként szólok. A technológiai fejlesztésről beszélünk. Mártonffy úr meg Fodor Zoli kollégám elmondták, hogy elsődlegesen a termékmennyiséget szeretnénk növelni, mert kevés az áru. Én egy másik aspektusát fognám meg a technológiai fejlesztésnek, amit a Ledó Feri barátom már elmondott, a hatékonyság kérdését. Két termékről szeretnék szót ejteni, mind a kettő szántóföldi zöldség: az egyik a vöröshagyma kérdése, amiben a hatékonyság hiánya miatt gyakorlatilag lesöpörtek bennünket a saját piacunkról, nettó importőrök vagyunk vöröshagymában. Még egy ilyen cikkünk van, amit minden további nélkül meg tudunk Magyarországon termelni, ez pedig sárgarépa, amiben szintén nettó importőrök vagyunk, pedig meg tudjuk termelni Magyarországon. Hogy meg tudjuk termelni, erre bizonyosságot is szeretnék mondani: valamilyen oknál fogva a Dombegyházi EURO TÉSZ úgy gondolta, hogy belevág a hagymatermesztésbe, korábban nem csinálta, de most belevág -



ebben gondolkodott -, és a legkorszerűbb technológiát indította el a fajtaválasztástól a természetstechnológián keresztül a tároláson és a csomagoláson keresztül, és ma mindent, amit ezen a területen tudni kell, tud biztosítani a piac igényeinek megfelelően. Ugyanezt el lehet mondani a szabadszállási Róna TÉSZ Szövetkezetről, amely a sárgarépa vonatkozásában végigvitte ezt a rendszert, és ma abszolút versenyképesen tudja csinálni a sárgarépatermékeket. Azt akarom ezzel aláhúzni, hogy ha a technológiát megfelelően tudjuk fejleszteni, akkor versenyképesen tudunk terméket előállítani. Snitt.

Egy másik téma: Fodor Zoltán kollégám előadásának az első felében egy táblázatot mutatott, ahol mind a zöldség, mind a gyümölcs vonatkozásában Magyarország valahol az alsó harmadban volt található, és ehhez hozzáfűzte azt a rövid megjegyzést, hogy nézzük meg, kik vannak elől ebben a táblázatban, akik technológiafejlesztésben, kutatásban, szaktanácsadásban komoly energiákat fektetnek a két ágazatba, a zöldség-gyümölcs ágazatba. Itt szeretném felhívni a figyelmet, hogy a fejlesztésünk során nem szabad elfeledkeznünk arról, és ezt hangsúlyozom, hogy a kertészeit kutatóhálózat a teljes szétzilálódás vagy az elhalás szélén van. Ha ezt párhuzamosan a támogatásokkal és a stratégiagyártással nem oldjuk meg, és a szétzilálódott hálózatot valahogy nem próbáljuk meg összeszedni, akkor az erőfeszítéseink nem fognak eredményt hozni.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Tessék parancsolni!

HAJDÚ CSABA (Bio-Fungi Kft.): Üdvözlök mindenkit! Én Hajdú Csaba vagyok, én is a gombaiparból jöttem. Stílusosabb lett volna Beer Gábor úr után szólnom, én egyébként a Bio-Fungi Kft. képviselőjeként vagyok itt. Hogy ne legyen túlzottan pozícionált a gombaipar két felszólalással, éppen ezért én általánosabb témákkal is szeretnék foglalkozni. Örültem Mártonffy Béla és Fodor Zoltán előadásának, aprólékos munkájának, és ehhez szívből gratulálok, illetve még azt szeretném elmondani, hogy nagyon jó volt visszahallani azokat a korábbi konzultációs eredményeket és azokat a megbeszélte dolgokat, amelyeket korábban pontosan ennek a munkának az elkészítése érdekében elvégeztünk közösen. Örömmel hallottam azt, hogy újra bekerült a köztudatba a komposztüzemek támogatása. Tudomásul kell venni azt, hogy bizonyos másabb információk ellenére jelenleg Magyarországon gombakomposztthiány van, éppen ezért óriási fontosságot látunk abban, hogy vissza kellene hogy kerüljön a támogatott tevékenységi körök közé a komposztüzemek modernizálása. Illetve fontos megjegyezni azt, hogy bár lehet, hogy önök hallani fognak egy olyan információt, hogy ebben az évben bezár egy komposztüzem, az nem azért történik, mert túl sok komposztot nem tudott eladni, illetőleg nem azért ment tönkre, mert teszem azt nem bírta a versenyhelyzetet, hanem a tönkremenetelének pontosan az volt az oka, hogy rossz irányt követett a fejlesztéseiben, és emiatt nem tudott olyan komposztot előállítani, amire igény volt. Az első pontban tehát azt szeretném elmondani, hogy örülök a komposztüzemek jövőbeni támogatási lehetőségének.

Pályázatírással is foglalkoztam, éppen ezért nagyon jól tudom, hogy bizonyos pályázatíró cégek milyen sikerszázalékokkal dolgoznak, és hogy ilyen sikerszázalékokkal tudnak dolgozni, azt gyakorlatilag már maga a pályázati kiírás is lehetővé teszi. Jelenleg a kertészeti korszerűsítési támogatási pályázati kiírásokban lehetőség van - nem tudom pontosan, hány százalék - szakértői munka leköltségtérítésére. Ezt jelenleg a különböző pályázati irodák arra használják fel, hogy akár 6-8-10 százalékos sikerdíjat is beköltségtérítve érvényesítsék a saját sikerdíját, és ezt úgy pakolják bele a számlába, mint szakértői munka. Abban az esetben, hogyha önök a pályázati kiírást úgy módosítanák, hogy ez a szakértői munka kizárólag szakmai szakértelmet és a mellé kiállított számlát jelenthetne, abban az esetben teljesülne az, hogy lehetővé tennék a pályázók és a beruházásban részt vevők számára azt, hogy komoly

külföldi, akár holland, francia szakértőket finanszírozzanak, amire egyébként óriási szükség lenne, és ne hazai pályázatíró cégek számlájára fussanak az igen magas sikerdíjak.

A harmadik pontba írtam fel magamnak a géplistát, a gödöllői géplistát. Kicsit eltúlzottnak érzem a szerepét - ez persze privát vélemény. Mivel sokat foglalkozom pályázatírással, éppen ezért kicsit bekorlátozva érezzük magunkat, amikor teszem azt, gondoljunk csak a 2010-ben kiírt kertészeti korszerűsítési támogatási rendszerre, amit 2010. január 15-én kellett beadni, ott például egy gombaüzemnek a tervezésénél mi egy bizonyos öntözési rendszert raktunk bele, és mire aztán 2011-ben megszületett a döntés, addigra külföldi cégek új öntözőrendszereket fejlesztettek ki, egy olyan integrált öntözőrendszert, amely ugyan kétszer annyiba kerül, de mondjuk háromszor-négyszer annyira hatékony, és megnehezíti ennek az öntözőrendszernek az alkalmazását. Én tehát valahogy kicsit eltúlzottnak érzem, és egy kicsit átgondolásra javaslom, hogy mennyire érdemes a gödöllői géplistát ennyire erőltetni.

Azért is vagyunk itt, hogy egy kicsit modellezzük az elmúlt pályázati kiírások hiányosságait - én magam is elnyertem egyébként egy támogatást -, és szó került, beszélünk arról, hogy miért van az, hogy ilyen rossz hatékonysággal valósulnak meg, és hívják le a pénzt. Én a magam példáját tudom elmondani: ambiciózus emberként beadtam egy pályázatot, elnyertem 77 millió forint támogatást. Amikor én ezt 2008-ban elkezdtem tervezni, létrehoztam a vállalkozásomat, banki kapcsolataim révén megkaptam a különböző, persze nem írásos javaslatokat, hogy hogyan fogok én tudni durván egy olyan 180-190 millió forintos összköltségvetésű projektet véghezvinni, akkor még nagyon pozitív volt mindenkinek a hozzáállása, hogy kedvező kamatozással fogok hitelhez jutni. Igen ám, de 2010-ben adtam be a pályázatot, 2011-ben tudtam meg, hogy nyer a pályázat, akkor kezdtem el újra a bankokkal tárgyalni, és eljutottam oda, hogy a legjobb hitelkonstrukció, amit kaptam, arról szólt, hogy durván 60 millió forint hitelre évente 12 millió forintot kellett volna visszafizetnem, 10 év alatt 120 millió forintot. Egy durván egyhektáros melegeházi tevékenységgel, ahol mondjuk az volt a terv, hogy földiepret, illetve paprikát, paradicsomot termeszttek a nyári hónapokban, nem tudtam volna ezt kitermelni. Tehát teljesen életszerűtlen hitelkonstrukciók vannak ebben az országban. Ez egy probléma, egy olyan probléma, amivel gyakorlatilag a kormányzat viszonylag keveset tud foglalkozni, hiszen idegen kézben, külföldi kézben vannak a bankok. Én azt gondolom, hogy a 2014-ben induló új támogatási rendszer sikerességét azonban ez nagyon befolyásolja, mert hogyha a kormányzat nem fog tudni valamilyen kamattámogatási konstrukciót vagy valamilyen bankot melléállítani ezek mellé a támogatások mellé, akkor nagyon sok hasonszórú történetet fogunk tudni meghallgatni 2017-ben, 2020-ban is, kisvállalkozások 50-100 millió forintos hitelekkel nem fognak tudni megvalósítani beruházásokat.

A negyedik pontba írtam fel magamnak, mivel a gombaipart képviselem, és beszélünk a hatékonyságról, illetve a jövőképről, hogy mi jövőképünket nagyon befolyásolja az, hogy mindenféle hatástanulmány nélkül elkezdték a szalmaerőművek támogatását, szinte politikai szinten folyik a lobbizás, hogy ez egy óriási dolog. Durván 1 millió tonna szalmából hogyha mondjuk el akarnak égetni az országban 3-400 ezer tonnát - mondjuk ez két szalmaerőműnek a kapacitása -, ebben az esetben óriási bajba kerül a gombaágazat, és nemcsak a gombaágazat, hanem az állattartás, a csemetekertek, hiszen nem lesz almozásra elegendő szalma, és elsősorban a gombaipar nem fog tudni hazai szalmából gombakomposztot gyártani. Amikor én ebbe az egész iparba bekerültem, pár ezer forint volt egy tonna szalma, most 12 ezer forint volt egy tonna szalma, és már ott tartanak a komposztüzemek, hogy nemcsak hogy borzasztó drága, és hitelt kell felvenni azért, hogy a szalmát be tudják gyűjteni, hanem nincs is elegendő, bár most még igazából szalmaerőművek nem működnek, együttégetés működik, szalmát vásárolnak a gyöngyösvisontai hőerőműnek, meg a jóisten tudja még hova, és

gyakorlatilag emiatt borzasztóan felment az ár. Ez probléma, ezzel énszerintem foglalkozni kell, hogyha a gombaágazatnak kell hogy legyen jövője.

Azt hiszem, hogy ennyit szerettem volna elmondani. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Megkérem a... (*Varga Géza: Egy nagyon rövid kérdésem van még.*) Még mindig van? (*Varga Géza: A kollégához, igen.*) De csak egy? (*Varga Géza: Igen, és nagyon rövid.*) Akkor csak azt az egyet!

VARGA GÉZA (Jobbik): Az elnevezéssel kapcsolatban szeretném kérdezni, hogy ez a Bio-Fungi ellenőrzött és minősített ökológiai gazdálkodást jelenet, vagy csak oda van téve a „bio” szócska?

HAJDÚ CSABA (Bio-Fungi Kft.): Nem, nem, nem ellenőrzött. Egy gombatermelő cégcsoport egyébként, mert három kft.-ből áll. Éppen ezért, mivel ez egy szerencsétlen névválasztás volt, most már az osztrák piacon B-Fungi néven értékesítjük a gombát. Nem termelünk biogombát.

VARGA GÉZA (Jobbik): Igen, mert az jogszabályba ütköző volna egyébként akkor...

HAJDÚ CSABA (Bio-Fungi Kft.): Igen. Meg fog változni a cég neve.

VARGA GÉZA (Jobbik): Jó, rendben.

ELNÖK: Köszönöm szépen, akkor ezt tisztáztuk.

Megkérem az államtitkár urat, hogy reagáljon az elhangzottakra. Nem egyszerű ez a kérdés, nagyon jól tudom, mert nagyon sokféle kérdés merült fel, de azért úgy gondolom, az államtitkár úr megbirkózik a feladattal.

### **Búsi Lajos (Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium) reflexiói**

BÚSI LAJOS (Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium): Köszönöm szépen a lehetőséget, egyrészt arról hogy reagálhatok, másrészt pedig hogy egy ilyen tartalmas beszélgetésnek a részese lehettem, hiszen itt - használtak egy olyan kifejezést, hogy „görbe tükör” - nemcsak a fejlesztéspolitikáért felelősök kaptak görbe tükröt, hanem azok is, akik ebben benne vannak. Mert nem egy teljes kitaláció az, hogy hogyan történik az elmúlt jó néhány évben ez a fejlesztési konstrukció, hanem azért ennek vannak társelkövetői is ebben a dologban, konkrétan részesei, akik véleményezhetik ezeket a kiírásokat, és valamilyen szintig - ezt a Béla el is mondta - adtak is a véleményre, illetve nem is adtak. Én azt szoktam mondani, hogy ha valamiért felelős valaki, az vállalja fel. Amikor 2010-ben elkezdtem a fejlesztési területtel foglalkozni, azt is fel kellett vállalnom, amit az elődeim tettek, hiszen ez egy uniós program, és egy uniós programnál nem egy kormányzat döntötte el, hanem több kormányzaton keresztül megy vagy több kormányzaton ívelhet át egy uniós program, és amikor engem, illetve bennünket számon kértek az Unió előtt, akkor mi nem mondhattuk azt, hogy bocsi, de ezt az elődöm csinálta, nekünk semmi közünk hozzá. Ez tehát egy folyamat.

Folyamat az is, ami nekem itt igen jelentős kontrasztot mutatott be az egész előadásban. A kontraszt abból indul el, hogy egy túlliberalizált, szakmai követelmények nélküli támogatásözön volt, ami megvalósult, és sajnálatosan látjuk az eredményét, én mezőtúriként látom a környékünkön az eredményét azoknak a félbehagyott, éppen a támogatási pénz felvétele után, de már félbehagyott alma-, illetve különböző gyümölcsültetvényeknek a telepítését, amiről tudjuk, hogy melyik időszakhoz lehet kötni -

mondjuk nem a fáknak a növekményéből tudjuk ezt, mert azok nem árulnák el, mert nem tartanak ott. Én nem vagyok agrárszakember, tehát nem is akarok ebben így állást foglalni, de ezt azért érzékelem. És érzékelem a kontraszt másik oldalát is, hogy amikor elmegyünk az anyag vége felé, akkor pedig ismételten azt kérik, hogy egy viszonylagosan szakmai és egy viszonylagosan szigorú számon kérő elven működő pályázati rendszert - amin természetesen lehet és kell is egyszerűsíteni - egyszerűsítsük le egy végül is követelmények nélküli támogatási rendszer irányába. Találjuk meg azt az egészséges középutat, amiről a múltkor a szakmai szervezettel egyeztettünk, én mint az irányító hatóság vezetője, és nem véletlenül van a stratégiai megállapodás sem a FruitVeB-bel mint olyan társadalmi szervezettel, amely sok mindenkit, lényegében az egész ágazatot képviseli, és nálam is úgy voltak, hogy két ágazati vezető volt ott. És kérem és köszönöm azt is, hogy elmondták a gomba oldaláról, a herba oldaláról, mi is próbálkozunk azért olyan dolgokkal, mint a mintaprojekt, mondjuk az Ős-Dráva programon belül egy kis, pici herbálprogram finanszírozásával, hiszen itt olyan felvetések hangzottak el, amelyek talán a legidősebbek. Most én innen az OIB-ülésre megyek vissza, amely Operatív Irányító Bizottság a 2014-20-as tervezési metodikával foglalkozik - a Vidékfejlesztési Minisztérium elkezdte ezt a nyáron, felállította azokat a szakmai bizottságokat, amelyek az előkészítésben, a tervezési előkészítésben részt vesznek. A holnapi napon lesz itt az Unió bizottságának az a része, a DG Agri, amely bennünket kér számon, illetve megteszi azokat az észrevételeket, amelyek néha fájók, néha kicsit öröme is okot adnak, ez pedig az, hogy a 2010-es mid-term, tehát a félidei értékelés után hova tudunk eljutni.

Megkönnyíti a dolgunkat a tervezési időszakban az a rendszer, amelyben elemzésekkel kell, és kötelességünk is feltárni azt, hogy mit lehet jobba tenni, meg hogyan lehet jobba tenni. Itt a kormánynak elfogadott programja van, illetve van olyan kormányhatározat is, amely azért megadja a prioritásokat. Hogyha ötvenet adnánk meg, az nem prioritás. Itt azért van néhány olyan szakterület, amit a tervezőknek is, a szakmai szervezeteknek is velünk, bízom benne, hogy együttműködve, meg kell alkotnunk, ki kell dolgoznunk. Változni fog a tervezés lehetősége. Néhány olyan fő pontra, és arra is, elnök úr, amit említettél, természetesen válaszolok, van néhány olyan prioritás, amit messzemenőig végre szeretnénk hajtani. Ezek között van a kertészet is, ezek között van az élelmiszer-feldolgozás is, nemcsak a növény-, az élelmiszer-feldolgozás is. Ezek között van az állattenyésztés, ezek között vannak olyan ágazatok, különböző súllyal, amelyek például ebben a '14-20-as stratégiai tervben is szerepelnek.

Nem baj az, hogyha egy terv ambiciózus, csak - én mindig ezt mondom - szakmailag támasszuk meg rendesen, és legyen valami olyan dolog, amiért közösen tudunk együtt menni. És akkor tegye hozzá a gyógynövény, tegye hozzá a gyümölcs, tegye hozzá a gomba, tegye hozzá a szántóföldi a magáért, mert mindenkinek hozzá kell tennie azokat a dolgait, amik neki vannak, és amikben ő az előrevivő rendszert, a boldogulási lehetőséget látja. Tudniillik nem Delphoiba megyünk '14-20-as programot írni, nem tudjuk, hogy '18-ben mi kell, sejtéseink, elgondolásaink vannak. Gondolom, aki 2007-ben csinálta a 2007-13-as programot, annak is volt, és nem igazából gondolta, hogy '2009-ben ez lesz. Tehát itt azért van egy ciklikussági rendszer, örömmel hallottam itt, hogy ebben is partnerségre fogunk találni, éppen a ciklikussági rendszert a számonkérési rendszerével összhangba is fogjuk tudni hozni, tudniillik az Unió ismételten kitalál egy olyan számonkérési lehetőséget, azt mondja, hogy amit mi vállalunk, ő ilyen indikátor éveken keresztül, tehát mondjuk egy hároméves ciklusra, ez '17-ben fog bekövetkezni, számon kéri, hogy mit teljesítettünk. Ezt eddig egyszer kérte számon, a félidei jelentésnél, aztán majd az elszámolásnál lesz a következő számonkérés, akkor odaállítják az embert a szőnyeg szélére, és akkor elszámolás van. Most azzal küzdünk, hogy nem igazából volt... És itt egy pici értelmezésbeli eltérés van, a támogatások hatékonyságát én nem a beadott pályázatok számából és a megítélt támogatásokból, valamint

az abból kifizetettekből tudom megítélni, a támogatás hatékonyságának a mérésére indikátorszámok vannak, indikátortényezők vannak, amelyek a támogatások tényleges hatékonyságát mutatják. Az tehát igaz, ami ide le van írva, sőt ki is tudjuk egészíteni számadatokkal, most már vannak újabb számadataink, de ez így nem fedi teljesen a valóságot, hogy ez a támogatások hatékonysága. Az egy más fogalom. Ha támogatáshatékonyságot akarunk mérni, arra mérőszámokat, mérőpontokat kell tudnunk alkalmazni, és azt kell elemeznünk - én ezt szoktam néha csinálni, tehát azért merek ebben állást is foglalni.

Hogy hogyan tudunk továbbhaladni, és hogyan tudjuk megadni azt, hogy milyen méretű vállalkozást és hogyan támogatunk? Nekünk most a tervezésnél nem ez a legfontosabb feladatunk. Arra nagy valószínűséggel lesz egy európai direktíva, amely megadja, hogy meddig támogatható egy méret, egy üzemméret, és mikortól nem - mert erre vannak az Uniónak is törekvései. Az, hogy most például pénteken lesz az a szekció, a K+F, amivel kapcsolatban itt is elhangzottak dolgok, hogy a technológiai fejlesztés hogyan néz ki, az Unió már összehívott egy ilyen szekciót, amibe megyünk velük tárgyalni, ami úgy néz ki, hogy versenyképesség, K+F, innováció, tehát már így kezeli. Nem kezel versenyképességet innováció, illetve K+F nélkül. Mi jelentős, nagyon jelentős hangsúlyt szeretnénk fektetni az innovációra, és még egy dologra, ami eddig nálunk nem volt meg, és nem is tudtuk megvalósítani, pontosan a programozásunknak a hiányosságai miatt, ez pedig az, hogy mi nem termékláncot vagy egy termékláncolatot tudtunk pályázati rendszerbe állítani, hanem csak egyes elemeket, és hogyha megvan az, hogy hogyan, mondjuk a hároméves ciklikussági rendszer, ha megvan az, hogy hogyan tudjuk azt megtenni, hogy ültetvénytelepítés, minden ültetvény mellé azért nem kell hűtőház, meg nem kell feldolgozóüzem, viszont ehhez az kell, hogy valamiféle összefogás működjön a termelők között. Ne felejtjük el, a hatékonyságot a spanyol sem úgy éri el, hogy nála nincs tél, tehát itt azért vannak olyan dolgok, hogy a külső, tehát a külföldi példák ismerete nem mindig húzható sablonként a magyarra, nem is szabad ezt megtenni, de azért néhány okosságot el tudunk lesni tőlük, hogy ők hogyan tudják ezt megoldani.

Én ezért örültem annak idején, amikor azt a fogalmat megismertem, hogy tész, tcs, ezeknek a termelői csoportos rendszereknek, illetve az értékesítőcsoport-rendszereknek, és holnap fogom bizonyítani, hogy az a 2,5 millió euró büntetés, amit néhány ilyen félresikeredett csoport miatt kapott az egész kertészeti, illetve növénytermesztési társadalomrész, miért történt. Mert amikor hibázunk, kőkeményen büntetnek bennünket, és amikor valakik nem tartják be a szabályokat - mi nem tudunk és nem is akarunk csendőrként mindenki mellett ott állni -, az ágazatnak kell saját magát bizonyos szempontból felügyelnie, mert eljuthatunk odáig, hogy a következő időszakban nem hirdethetünk ilyen támogatást, tudniillik nagyon sok országban ilyen problémák vannak, nem tartották be a közösségi szabályokat. Ez is a valósághoz tartozik, és ezért mondtam, hogy a termékpályában azért a lehetőséget én pontosan az ilyen szerveződésekben látom igazából megvalósíthatónak, és ez van, ez mehet nem csak a kertészeti ágazat irányába.

Szó volt a pályázatírásról, a sikerdíjról, a szakértői munka, a szakmai munka finanszírozásáról. Én körülbelül másfél éve szorgalmazom azt, hogy a pályázatírókat lajstromozzuk, jelentkezzenek fel egy adott honlapra, és meg van adva, hogy mi azt nyugodt szívvel merjük is ajánlani, illetve a szakmai szervezetek azokat ajánlják ki, akik lajstromba vannak véve, akik kiadják azt, hogy milyen tudással rendelkeznek, milyen referenciákkal rendelkeznek. Legyen egy A4-es oldalnyi felületük, ahol aki pályázatot akar íratni, tájékozódhat, mert nagyon sokan hozzá sem nyúlnak, nemcsak a bonyolultsága miatt, hanem csak nem, egyszerűen nem érzik magukat arra hivatottnak, de ez már egyrészt segítene. A másik részről pedig valószínűleg a fehér pályázatírók lennének ezek. Én sajnos nagyon sok olyan ügyféllel találkozom, aki nálunk köt ki, akitől a pályázatíró felveszi, ahogy említetted, a sikerdíjat, és utána meg megkapja az elutasító határozatot, de a pénz valamennyi részét már

felvette, mert a befogadás megtörtént. És ezek degradálják le nagyon sok esetben a pályázati részt, nem önmagában a pályázatok bonyolultsága. És hogyha a hozzáállás is... Tanulja, most tanulja az MVH is azt, hogy nincs hiánypótlás, de van adategyeztetés, és ezek olyan lehetőségek, amelyekkel nem lehetőségként fogunk élni, hanem kötelező érvennyel, mert annak, hogy a 18 hónapi pályázati elbírálási időt - a beadástól a döntésig - le tudjuk hozni hat hónap alá, annak ára van, ennek az az ára, hogy a lehető legkevesebb adminisztratív rendszert kelljen az ellenőrzésen belül alkalmazni. Nem tettünk meg még mindent, tehát van még lépéshíja annak, hogy hogyan tudjuk egyszerűsíteni a bekért dokumentumokat. Egy dolgot vagy elfogadnak, vagy nem - én is eléggé ilyen papírelleses meg gyűjtögetésellenes vagyok, tehát hogy egy ilyen dossziét kelljen összegyűjteni ahhoz, hogy egy anyagot be lehessen adni -, talán majd ha egyszer az egyablakos rendszer elindul, akkor nem egy ablakról nyílik le még száz, hanem akkor majd ténylegesen tudunk haladni, addig viszont még kérnék egy kis türelmet. Szokták mondani, hogy azt lehet, mondom: hogyha nem, akkor is. Tehát ez egy olyan dolog.

A szakma, fel is jegyeztem, egy nagyon fontos dolog. Nálunk a pályázati rendszerben, tehát az EMVA rendszerében mint projektmenedzsmet, mint ahogy az NFÜ rendszerénél van, ezt a fajtát úgy nem bontottuk alá, tehát nem bontotta alá a programíró, hogy mire kéri a felhasználás, a pénzfelhasználás lehetőségét, mert ott van mondjuk a szakértői lehetőség, és ott már nem a sikerdíjnak a lehetősége van benne, hanem a szakértőnek a lehetősége - vettem egyébként is a felvetést.

Nincs teljesen jó hírem azt a dolgot illetően, hogy most hogy áll az elkövetkező időszak támogatási konstrukciója, nem az összecszerúságában, hanem az összetételszerúságában. Ami indító levelet beadtunk, arra most jött a visszajelzés, és nyomatékosan felhívták mind az NFÜ, mind a mi figyelmünket arra, hogy ne önmagában azzal számoljunk, hogy milyen intenzitású támogatásokat akarunk adni, hanem támogatáscsomagban számoljunk. Ez azt jelenti nálunk, hogy csökkentjük a vissza nem térítendő támogatásokat, és próbáljunk hitelkonstrukciót mellérakni. Amikor ők ezzel előállnak, néha a saját piacukat is őrzik, illetve védik, amikor ilyen konstrukciós javaslataik vannak. *(Közbeszólások.)* Na most erre nekünk, mivel nálunk azért intenzitásbeli különbségek vannak a különböző pályázatoknál, támogatásoknál, fel kell készülnünk, tehát ezt nemcsak belemondják a levegőbe, hanem ezt általában komolyan is szokták gondolni, ennyi tapasztalat után ezt már ki lehet jelenteni.

A 30 százalékos előleg kérdése. Ez nagy meccs. Volt az EMVÁ-ban előleg, volt előleg mindenféle kötelelem nélkül, és sikeresen elég sok milliárd forintot sikerült eltapsolni itt Magyarországon egy nem átgondolt rendszer miatt. 38 milliárd forint, huss, kiment az ablakon előlegként, és volt, akinek még nem is landolt, meg sem melegedett meg a számláján, de már kinn volt az országból. Ez nemzeti előleg volt, ezt a magyar büdzsé előlegezte meg. Mi két és fél év óta az MVH-val közösen ilyen előlegvadásszá léptünk elő. Nem azt mondom, hogy mindenki elvitte az előleget a zsebében, de még jelen pillanatban is 2,5 vagy 2,8 milliárd forint után kajtatunk, ami peresítve van, egyebek, de ez tizen-milliárd volt két évvel ezelőtt. Akkor az volt, hogy aki előleget igényelt, kapott előleget, tessék, itt van, semmiféle feltétele nem volt. Most ez az év, illetve az agrárium előző évi teljesítménye meghozta ezt a lehetőséget számunkra - nem azért adják, mert kérjük -, újra megkértük a Nemzetgazdasági Minisztériumot az előleg lehetőségének az átgondolására. 2011-ben változtak az erre vonatkozó európai uniós szabályok is, és arrafelé próbáljuk vinni a dolgot - az utolsó simításokon dolgozunk, ha minden jól megy; nyáron kezdtük el, tehát nem nagyon gyorsan haladnak ezek a folyamatok, de azt szokták mondani, hogy a jó munkához idő kell, a rosszhoz még több, mert azt többször kell újracsinálni, tehát mi megpróbáljuk ezt egyszer úgy megoldani, hogy jó legyen -, hogy csak az Unió általi kikötéseket tegyük bele, nincs plusz. Magyar betegség, hogy mi egy szabályozót még túl tudunk szabályozni. Ezeket a

mentalitásbeli problémáinkat le kell vetköznünk, ez is része a versenyképességnek. És az is versenyképességi kérdés, hogy ezt a 30 százalékot ki fogja tudni felhasználni, mert azzal fognak jönni - már látjuk előre -, hogy na, nem csináltunk semmit, mert ez nem tudja igénybe venni, az nem tudja igénybe venni, emez nem tudja igénybe venni. Életképesség mérő is lesz az előleg, mert nagyon sok esetben el lehet mondani, hogy egy kisvállalkozás, amely mondjuk egy 70 milliós beruházást akar megcsinálni, honnan fog szedni még mondjuk 60 millió forintot, egy kicsi vállalkozás, amelynek nincs megfelelő árbevétele, nincs megfelelő piaci kapacitása, miért, mire kockáztat akkor? Hol van az üzleti terv? A papír mindent elbír. Én láttam olyan 110 százalékos sütőgépet, amely 110 százalékot működött egy évben, három műszakban, és amikor azt mondtuk, hogy ez lehetetlen, elég... nem mondom, hogy mit kaptunk érte cserébe, de elég érdekes kritikát kaptunk. És amikor levezettem az úriembernek ott nálam, benn az irodában, hogy ez pedig így van, akkor felállt, azt mondta, hogy bocss, összecsuksa a kis mappáját, és elment. Sajnos ez ilyen. Nem mindig hálás dolog kimondani a dolgokat. Annak viszont, mondom, reális lehetőségét látjuk, hogy meginduljon.

Nem árulok zsákbamacskát, mert nem titkos ez a dolog, mert a monitoringbizottság tagjai most véleményezik, onnan tudok néhány kritikát már előre, de úgy terveztük ezt az előlegdolgát lerendezni vagy megindítani, hogy nemcsak az új támogatási határozattal rendelkezőknél, a megjelenés után, hanem szeretnénk úgy lerendezni ezt az előlegkérdést, hogy aki még nem adott be kifizetési kérelmet, az tudja megindítani ezt az előlegkérdést, például a kertészetieknek az a része, aki még nem adott le, vagy mondjuk akik mezőgazdasági utakat építenek, mert nem tudják másként megközelíteni mondjuk az üzemet, azoknak is, és kiegészítve az előleg kérdését az összes olyan jogcímre, amelyre kiterjeszhető, és ebben a kérdésben nem igazából ismerünk megalkuvást.

Amire még kitérnék, az a szalmaerőmű. Most nem Koltai szeretnék lenni, de nem igazából hozzánk tartozik a szalmaerőmű, mi nem támogatunk szalmaerőművet, sőt itt nem a szalmaerőművek fogják elvinni a sok szalmát, hanem a pelletálók, illetve a briketálók. Sok kicsi van, sok kicsi mobil, amelyek jönnek-mennek, és a feldolgozást meg fogják oldani. És való igaz, hogy ez mind a gombatermesztőkre, mind az állattenyésztőkre, de a kertészeti ágazatban is bizonyos szegmensekre nézve veszélyforrást jelenthet.

A háztáji kérdés. Ma volt a sajtótájékoztatója a miniszter úrnak. Felállítottunk a minisztériumon belül egy olyan szakmai csoportot, amely azon dolgozik, hogy nézzük meg azokat a realitásokat, hogy hogyan lehet a kicsi, ha mást nem, önellátó vagy önellátásra törekedő kisgazdaságokat elindítani. Ezt is mintaprojektben csináltuk meg, az a neve, hogy „Nyúlunk a munkáért”, nyúlkihelyezések történtek olyan családokhoz, amelyek ezért jelentkeztek. Most megpróbáljuk megmérni a hatékonyságát, hogy a nyúlból lett-e lábasjóság. Ezt tipikusan nem azok közé soroljuk, de most már kíváncsiak vagyunk, mert tenyészpárokat helyezett ki az az együttműködő fél, akivel ezt végrehajtottuk. Ugyanez működik már baromfiban, különböző aprójószágokban. Most a miniszter úr mint a sertésprogrammal összefüggő dolgot mondta ezt a lehetőséget. De itt elhangzott a mai délután folyamán azoknak a kis vegyes kerteknek a dolga, amelyek az úgynevezett háztáji telkeken voltak. Én mindig azt szoktam mondani, hogy más példáért nem megyek el, én mezőtúriként azt tudom mondani, hogy nálunk például a városnak a vegyes gyümölcsöskertje 16 hektár volt, és fel volt sorolva kétsoroként, és abból a gyümölcsöt mindenki saját maga intézte; volt egy integrátor, aki lerendezte a metszést, a sorközművelést rendezte, meg adott időben szakmailag a növényvédelmet lerendezte, ezért befizettük az őt megillető pénzt, amibe ez került, de a gyümölcs mindenkinek a sajátja volt, ha nem gondolta valaki úgy, hogy ő a máséba is szívesen belenyúlna, de mivel ott többségében volt a szervezett erő, sikerült ezt sok esetben megakadályozni.

Szeretnénk - nem kötelező érvennyel természetesen, mert abból mindig csak baj van, de - a lehetőségét felvillantani, illetve megkeresni azokat a pontokat, hogy hol tudunk ebben

is lépni, és hogyha ebből ki tud nőni egy-két-három-négy-öt, aki kedvet kap ahhoz, hogy ismételten gazdálkodással foglalkozzon, akkor már nem tettünk hiába a dologért. Itt a félig önellátó kérdéskör jut eszébe ilyenkor nagyon sok mindenkinek, van egy ilyen lehetőségünk, ami direkt a piciket támogatná. És amikor a hazai piac - elment már a képviselő úr, Varga képviselő úr -, a hazai piac és a külföldi piac kérdését felemlítjük, miért nem kellett annyi importtermék mondjuk még 15 évvel ezelőtt? Miért? Mert több kertet műveltünk, több gyümölcsöt szedtünk, ugye? Ja, az egy másik kérdés, hogy akkor nem volt ennyi szuper bevásárlóközpontunk, ahol a marokkói is magyar, mert mindenféle már a végén, és ezeket a dolgokat nagyon sok esetben saját magunknak előállítottunk. Erről leszoktunk. Ennek több oka van. Nem kell nosztalgiázni, meg kell néznünk, hogyan tudunk ebből valamit profitálni.

Tudom, hogy nemcsak a programozási időszakban, másban is nagy szerepe van a minisztériumnak, januártól a szakiskolai rendszer, a képzési rendszer is a minisztériumhoz fog tartozni, ott is nagyon nagy felelőssége van a szakmai szervezeteknek is, és kérném is a segítséget, mert - és ezt, azt hiszem, külön nem kell hangsúlyoznom - mindegyikünk közös érdeke az, hogy mi is úgy tudjunk üzemeltetni, szakmát oktatni, szakmaiságot vinni a dologba, hogy ténylegesen ne azt képezzük, amire nincs szükség, hanem azt képezzünk, olyan tudást adjunk vagy adassunk át a pedagógusainkkal, a szakmai gyakorlatokat vezetőkkal, amire piacképes kereslet is van, és amire szüksége van egy-egy ágazatnak. Ezek mind-mind olyan összetevők, amelyek a tervezésnél picit lényegtelennek tűnhetnek, de megítélésem szerint nagyon lényegesek.

Most akkor beszéljünk a pénzről - mindig azt szokta a rákfenét okozni -, és utána én zárom is, kedves elnök úr, mert tényleg vissza kell mennem. Ambiciózus a terv, ezt másodjára mondom már most, pénzügyileg is az. Egy dologra hívom fel a figyelmet: 7 év alatt 70 milliárd volt az igény, és pont. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen, államtitkár úr... *(Dr. Mártonffy Béla: És miért volt 70 milliárd?)*

BÚSI LAJOS (Vidékfejlesztési Minisztérium): Az egy következő beszélgetés tárgya lehet. *(Dr. Mártonffy Béla: De miért volt?!)*

ELNÖK: Köszönöm szépen az államtitkár úrnak a szerteágazó válaszát a szerteágazó kérdésekre...

BÚSI LAJOS (Vidékfejlesztési Minisztérium): Ha nagyon kihagytam valakit, szóljon!

### **Elnöki zárszó**

ELNÖK: Úgy gondolom, hogy nem volt még ilyen alkalmunk az albizottság részéről, hogy az államtitkár úrral ilyen eszmecsere-t folytassunk, illetve meghallgassa a mi, illetve a bizottság felvetéseit, és hogy mi meghallgassuk a válaszokat. Éppen ezért én fontosnak tartom azt, hogy az a tervezési időszak, ami előttünk van, és amiben jelen pillanatban aktívan - azt mondhatom - megpróbálnak a szakmai szervezetek is részt venni, és hozzájárulni az elkövetkezendő '14-20 közötti időszak leendő programjához, én azt hiszem, ez mindannyiunknak egy komoly felelősség, a szakmai szervezetek részéről, nekünk országgyűlési képviselők részéről, a minisztériumi tisztségviselők részéről is, és azok a beszélgetések, azok az együttgondolkodások, mint ami szerintem ma délután is volt, ha kézzelfogható eredményt úgymond nem is hoznak, de a megfelelő tájékoztatással, egymás gondolatainak a megismerésével mégis előrébb jutunk, ez meggyőződésem, mert azért nem múlnak el gondolatok, mondatok, nem csak úgy elszállnak a levegőben, hanem azért azok



megragadnak a fejünkben, és megmaradnak a papíron is. Ezért tartom fontosnak, hogy ez az albizottság ezt a munkát végezze - nem fejezi be, hozzáteszem -, és mi továbbra is szeretnénk a minisztérium vezetésével, amennyire csak lehet, együttműködni - kicsit furcsán hangzik most ebben a teremben mint országgyűlési képviselő részéről, de bizonyos mértékben a politika háttérbe szorításával és a szakmai érdekek előtérbe helyezésével. Ezt természetesen nem lehet politikamentesen csinálni, ezt mindannyian tudjuk, de nem a politika a meghatározó és a döntő ebben az esetben, hanem talán a szakmaiság - azt hiszem, ennek a bizottságnak a munkáját eddig is ez a gondolat szötte át -, és ehhez a politika részéről természetesen megpróbálunk segítséget adni. Éppen ezért én megköszönöm mindenkinek a részvételét.

### **Egyebek**

Ismételten jelzem, hogy ebben az évben, várhatóan valamikor november vége, december legelején még tartunk egy albizottsági ülést egy más témában, amelynek az egyeztetése még folyik. Nehezen nyúltunk hozzá és már többször elhalasztottuk a következő témát: feketegazdaság a zöldség- és gyümölcskereskedelem területén. Ettől egy kicsit... nem mondom, hogy félünk, de vannak fenntartásaink, hogy tudunk-e ebben érdemlegesen előrelépni. Már tavasz óta halogatjuk ezt a témát, de úgy látom, hogy egyszer megkerülhetetlenül bele kell ebbe vágni, és lehet, hogy az egy kicsit izgalmasabb... nem is hogy izgalmasabb, hanem egy más jellegű egyeztetés lesz. Ezt csak úgy előjáróban jeleztem, hogy talán ez lehet - de ez még nem száz százalék - a következő albizottsági ülés témája.

Mindenkinek megköszönöm a mai részvételt, és azt kívánom, hogy ez az együttműködés folytatódjék, és próbáljuk meg valóban a 2014-2020-ra vonatkozó gondolatainkat egyeztetni első körben hazai szinten, utána európai uniós szinten, természetesen a szakmának a javára, az embereknek, a szakmából élőknek, a kertészeknek, a kertésztársadalomnak a javára. Én azt gondolom, hogy ha ezt úgy nagyjából össze tudjuk építeni, össze tudjuk rakni, akkor nem véletlenül tartjuk ezeket az egyeztetéseket és tanácskozásokat. Ennek reményében köszönöm meg a mai részvételt mindenkinek.

További szép estét kívánok, akinek munkája van, államtitkár úr, annak pedig jó munkát kívánok! *(Derűltség. - Búsi Lajos: Köszönöm szépen.)* Köszönöm szépen.

*(Az ülés befejezésének időpontja: 16 óra 23 perc)*

**Farkas Sándor**  
az albizottság elnöke

**Jegyzőkönyvvezető:** Molnár Emese